Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной … 21-hээ гарана | № 224 (16747) | 1984 оной сентябриин 29, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

…ПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

…ЦК-гай Политбюро …седани дээрээ Хо… зүгэй районуудта … хойто эрье ша… …йн районуудта бай… …лгые шангадхаха … хаража үзэбэ. … заповеднигүүдые … амитадай олооро… …зарнуудаар само… …ниидэлгэнүүдые ба …уднануудай тама… …зарлалгые тогтоо… …бэдэрэлгын, ба… бусад хүдэлмэри… …гаали хамгаалгын … хараада абаха …галгадана. СССР-эй Соведэй палатануу… …иссинуудай хаража … эдэ бүхы асуу… …дурадхалнууд дам… юм.

…шэдые ниитэ нэ… …аар, залуушуулые … уряалаар ажалда …шадань нарижуу… …рүүлхэ хэмжээнүүд тухай асуудал заседани дээрэ хаража үзэгдөө. Хүдэлмэришэдые ниитэ нэгэн гуримаар ажалда абалга хадаа хүдэлмэриин хүсэнүүдые нютаг нютагуудта, hалбаринууд бүхэндэ зүбөөр хубаарилха, ороной хүдэлмэришэдээр дуталдадаг районуудта оршодог арадай ажахын шухала барилгануудые хүдэлмэришэдэй кадрнуудаар бүридхэхэ аша нүлөөтэй онол арга болоно гэжэ тус асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаhан тогтоол дотор хэлэгдэнэ.

Арадай ажахын шухала объектнүүдые барилгада ба шэнэдхэн заhалгада, шэнэ газар дайда ашаглан хэрэглэлгэдэ хабаадахын тула ниитэ нэгэн гуримаар хүдэлмэришэдые, олониитын уряалаар залуушуулые эльгээлгэ хадаа парти, правительствын харюусалгатай даалгабари гэжэ тоолохо, энэ хүдэлмэри ехэ патриотическа ба интернациональна хэрэг мүн гэжэ хараха гээд союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомууд болон обкомуудта, СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта, союзна ба автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, арадай депутадуудай хизаарай болон областной Соведүүдэй гүйсэдкомуудта, ВЛКСМ-эй ЦК-да, партийна, комсомолой ба профсоюзай организацинуудта, предприятинуудай, эмхи зургаанууд болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ заагдана.

Холын хойто зүгэй, Сибириин ба Алас-Дурнын районуудта арадай ажахын шухала барилгануудай үргэдхэгдэжэ ба шэнээр хүдэлгэгдэжэ байhан ороной бусад районуудта оршодог предприятинууд болон эмхи зургаануудые ниитэ нэгэн гуримаар ба олониитын уряалаар эльгээгдэhэн хүдэлмэришэдэй кадрнуудаар бүридхэхэдөө, үйлэдбэриин, гэр байрын ба ажаhуудалай хэрэгтэй эрхэ байдал, мүн тэрэшэлэн мэргэжэл абаха ба дүршэл шадабаряа дээшэлүүлхэ эрхэ байдал байгуулха гэжэ СССР-эй Госпланда, ажалай ба социальна асуудалнуудай талаар СССР-эй Госкомитедтэ, ВЛКСМ-эй ЦК-да, СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ дурадхаба.

Хара металлургиин хоморой зүйлэй продукци үйлэдбэрилхэ талаар шэнэ предприятинуудые байгуулгые хурдадхаха тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалые ЦК-гай Политбюро хаража үзөөд, баталан абаба. Хүнгэн промышленностиин хэдэн объектнүүдые бариха хэмжээнүүд тодорхойлогдоо. Энэнь түрүү арга технологёор ба хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаhан мүнөөнэй предприятинуудые тон богони болзорто байгуулха арга олгохо. Шэнэ янзын пластмасса, синтетическэ утаhа ба ниидхэ үйлэдбэрилгые хангахын тула химическэ промышленностиин хүсэнүүдые хүгжөөхэ талаар тодорхой дурадхалнууд hайшаагдаба.

Хараалагдаhан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэ хадаа ехээр хэрэглэгдэдэг арадай хэрэглэмжын эрхим шанартай эд товарнуудые хүнгэн промышленностиин предприятинуудта үйлэдбэрилгые хангаха, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ шухала хубита болохо байна.

Политбюрогой заседани дээрэ үзэл сурталай хүдэлмэриин зарим шухала асуудалнууд хаража үзэгдэбэ. Тобшолон хэлэбэл, Советскэ Союзда ба бусад социалис оронуудта харша хардалга гүрдэлгэ хэдэг империалис үзэл сурталай түбүүдэй харата hанаашалгануудые үндэhэ баримтатайгаар элишэлхэ шухала гэжэ анхарал хандуулагдаба.

СССР-эй ба Мексикын хоорондо тогтоогдоhон дипломатическа харилсаа холбооной 60 жэлэй ойтой, мүн тэрэшэлэн Мексикын национальна hайндэр — Бэеэ даанхай байдалай соносхогдоhон үдэртэй дашарамдуулан, Мексикэ ошоhон СССР-эй Верховно Соведэй депутат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь И. В. Капитонов түрүүтэй СССР-эй Верховно Соведэй делегациин мэдээсэлые Политбюро шагнаад, ажал ябуулгыень hайшааба. Совет-мексикан хани барисаата харилсаануудай тогтууритай шэнжэ шанараар, тэдэнэй хүгжэлтеөр сэдьхэлээ ханажа байhаниинь, СССР-эй болон Мексикын арадуудай аша туhада тэдэниие саашадань үргэдхэхэ хүсэл эрмэлзэлтэй байhаниинь элирхэйлэгдэбэ.

Политбюро зарим бусад асуудалнуудые хаража үзэhэн, зохихо шиидхэбэринүүдые баталан абаhан байна.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

«Барилгашанай нэрэ хүндэ тухай үгэ» гэhэн гаршагтайгаар 1984 оной сентябриин 8-да толилогдоhон, «Барилгашад-бригадирнуудай «Правда» газетэдэ эльгээhэн бэшэг тухай» тогтоолые КПСС-эй Центральна Комитет баталан абаба.

Гэр баридаг предприятинуудай бригадирнууд — нүхэд: Вологдаhаа Дятлов, Ростов-на-Донhоо Квитко, Джамбулhаа Карибозов, Запорожиhоо Майстренко, Красноярскhаа Налесник гэгшэд барижа байhан гэрэйнгээ шанарые үндэhөөрнь hайжаруулха, энэ хэрэгтэ барилгада хабаадаhан бүхы хүнүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, арадай зөөридэ эзэн ёhоор хандаха тухай асуудалнуудые тон зүбөөр табина гэжэ тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

Хүдэлмэришэн ангиин мэдэрэлэй ба политическэ болбосоролой хэлбэришэгүйгөөр ургажа, эрхэтэн ёhоной болон мэргэжэлэйнгээ уялгые дүүргэхын түлөө ажалшадай харюусалгын мэдэрэлэй дээшэлжэ, эзэн буса ябадалда эбсэшэгүйгөөр хандадаг боложо байhан, партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай февралиин ба апрелиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэhэн үгэнүүд соохи заабари зүбшэлнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө габшагайгаар ажаллаха хүсэл эрмэлзэлтэй байhан тухайнь барилгашадай хэблэлдэ толилуулhан статья элирхэйлэн гэршэлнэ.

Дүүргэлтын ба сантехническэ хүдэлмэриие халирхай муугаар хэжэ, олон тоото дутуу дунданудай тохёолдодог, кварталнуудай гүйсэд болбосон түхэлтэй бэшэ байдаг дээрэhээ совет хүнүүдэй шэнэ гэр байрада нүүжэ оролго олохон ушарта урмыень хухалдаг байна гэжэ барилгашад-бригадирнуудай hанаагаа зобожо байhыень КПСС-эй ЦК зүйтэй гэжэ тоолоно. Һургуулинуудые, хүүгэдэй эмхи зургаануудые, худалдаа наймаанай ба хүн зоной hуудал байдалые хангалгын предприятинуудай баригдажа ашаглалгада оруулалга үсөөн бэшэ ушарта гээгдэлдэ ородог байна. Гэр байрын асуудалые шиидхэхэ талаар гүрэнэй hомолhон горитой ехэ мүнгэн, материально-техническэ нөөсэнүүд совет хүнүүдэй hуудал байдалые hайжаруулхын тулада хододоо ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэгүй.

Гэр байрын-гражданска барилгын шанарые үндэhөөрнь hайжаруулха гээшэ үргэн ниитэ арад зоной аша туhада харюусаhан экономическа, ажахын ба социальна шухалын шухала зорилго болоно гэжэ тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

Энэ асуудалаар эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэриие, парти, правительствын тогтоолнуудые бэелүүлхын түлөө хиналта шангадхахыень союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомуудта, обкомуудта, окружкомуудта, горкомуудта ба райкомуудта, союзна болон автономито республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, арадай депутадуудай хизаарай, областной, окружной, городской ба районно Соведүүдэй гүйсэдхэхы комитедүүдтэ дурадхагдаа.

Бригадирнуудай табиhан асуудалнуудай шухала удха шанартай байhые хараада абажа, ажалша коллективүүдтэ, бригада бүхэндэ энэ бэшэг үргэнөөр зүбшэн хэлсэхыень КПСС-эй ЦК союзна республиканудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин хизаарай, областной, окружной, городской ба районно комитедүүдтэ, барилгануудай, барилгын индустриин ба барилгын материалнуудай предприятинуудай, проектнэ болон эрдэмшэнжэлэлгын институдуудай эхин партийна организацинуудта дурадхаhан байна.

Һалбариин бүхы ажалшад барилгын шанарые дээшэлүүлхэ. Ажалдаа үнэн шударгыгаар хандадагаар, мэргэжэлэйнгээ түлөө омогорхол, байрын гэрнүүдые, социально-ажаhуудалай объектнүүдые бариха талаар 1984 оной ба арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые, социалис уялгануудые hайн шанартайгаар дүүргэхын түлөө харюусалга тэдэнэртэ оролдосотойгоор хүмүүжүүлхэ. Энэ хүдэлмэриие бэелүүлхэдээ, «уран шадабарита ажалай нэрэ хүндые, hайн шанартай хүдэлмэриин нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй» гэhэн нүхэр К. У. Черненкын захяа заабаринуудые хүтэлбэри болгохо. Барилгын эрхим шанар хадаа хүдэлмэришэ хүн бүхэнэй, мэргэжэлтэ болон хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй, бүхы ажалша коллективүүдэй нэрэ хүндын хэрэг болохо ёhотой.

Байрын гэрнүүдые, социальна соёлой-ажаhуудалай объектнүүдые дутуу дунданuудтайгаар, хангалтагүй муу шанартайгаар, болбосон hайн бэшээр ашаглалгада тушааха ябадалые зайсуулхын тула нарин нягта гурим тогтоохыень КПСС-эй ЦК союзна болон автономито республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдые, СССР-эй Госстройн дэргэдэхи Гүрэнэй гражданска барилгые, нютагай совет зургаануудые уялгаба. Эдэ асуудалнуудаар хүсэндөө байhан хуулиие наринаар сахихын түлөө гүрэнэй тушаажа абалгын комиссинуудта табигдадаг эрилтэеэ дээшэлүүлхэ. Жэлэй турша соо байрын гэрнүүдые, социально-ажаhуудалай бусад объектнүүдые жэгдэ hайнаар барижа, ашаглалгада оруулалгые хангаха. Байрын гэрнүүдые яаралтай түргөөр ашаглалгада оруулжа, олон тоото дутуу дунданууды, голодоhо гаргалгые, гүрэнэй мүнгэ зөөри ашаг үрэ багатайгаар гаргашалха ябадалые али бүхы талаарнь усадхан зайсуулха. Байрын гэрнүүдэй-гражданска барилгын шанарые дээшэлүүлхэ, энээнэй тула эрхим шанартай түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдээр, материалнуудаар, элдэб зүйлнүүдээр тэрэниие хангаха, ажалай эмхидхэлые, үйлэдбэриин инженернэ бэлэдхэлые hайжаруулха, бригадна подряд нэбтэрүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалжа бэелүүлхыень барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэдэг министерствэнүүд болон албан зургаануудта, СССР-эй Госстройдо, СССР-эй Госстройн дэргэдэхи Гүрэнэй гражданска барилгада, СССР-эй Барилгын материалнуудай промышленностиин министерствэдэ даалгагдаа. Байрын гэрнүүдые шанарай паспортнуудтайгаар ашаглалгада тушаалгые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ.

Хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхын тула шухала эрхэ байдал байгуулха, ажалай, технологическа ба үйлэдбэриин журамые али болохоор бэхижүүлхэ, эрхим шанарай түлөө гүйсэдхэгшэдые урмашуулха, хүдэлмэридөө голодоhо гаргагшадта шанга хэмжээнүүдые абаха эрилтэ КПСС-эй ЦК барилганудай, барилгын индустриин ба барилгын материалнуудай предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй урда табина. Гүрэнэй стандартнуудые, хэм хэмжээнүүдые, техническэ гуримуудые, проектнүүдые хэлбэришэгүйгөөр сахиха, түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые, материалнуудые барилгада эльгээхэ талаар абаhан хэлсээтэ уялганудаа дүүргэхэ шухала.

Түсэблэлгые, бригадануудые материально-техническэ талаарнь хангалгые hайжаруулгын, хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлбэриин, барилгын эрхим шанартай байлгые урмашуулгын асуудалнуудые зохихо бусад министерствэнүүд болон албан зургаануудтай хамта хаража үзэхэ даалгабари СССР-эй Госпланда, СССР-эй Госкомтрудта, СССР-эй Госстройдо, СССР-эй Госснабта, СССР-эй Барилгын материалнуудай министерствэдэ, СССР-эй Госстройн дэргэдэхи Гүрэнэй гражданска барилгада үгтэбэ. Тэрэниие сэгнэлгын гуримуудые зохёохо. Гэр байрын-гражданска барилгые таhалгаряагүй хоёр жэлэй болзороор түсэблэлгые түргэдхэхэ.

Стандартнуудые, хэм хэмжээнүүдые, ёhо гуримуудые сахихын түлөө, мүн объектнүүдые ашаглалгада тушаажа абалгын зүбөөр үнгэргэгдэхын түлөө тушаалта нюурнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ тухай дурадхал СССР-эй Госстрой, СССР-эй Юстициин министерство бэлдэхэ зэргэтэй.

Барилга болон ажалай болбосон түхэлтэй байлгын шанарые дээшэлүүлхэ талаар ажалша коллективүүдэй, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй hайн дүй дүршэлые үргэнөөр харуулхыень түбэй болон нютагай газетэнүүдэй, журналнуудай редакцинуудта, телевидени ба радиодо дурадхагдаа. Ушаржа байhан дутуу дунданнуудые шууд сэхээр элирүүлхэ, хүдэлмэриие хангалтагүй муугаар хэhэн тодорхой гэмтэдые үргэнөөр харуулха шухала.

…ХЭ ОРОНОЙ ҮНДЭР ДЭЭДЫН ШАГНАЛ БАРЮУЛАГДАБА

…ЦК-гай Генеральна … СССР-эй Верховно …Президиумэй Түрүү… …алис Ажалай хоёр …эй нүхэр Константин … Черненкэдэ Лени…, «Хадуур ба Балта» гэжэ гурбадахи алтан медаль сентябриин 27-до Кремль соо барюулагдаба. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй даалгабаряар ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн нүхэр Д. Ф. Устинов шагнал барюулhан байна.

Үндэр дээдын шагнал барюулха үедөө нүхэр Д. Ф. Устинов үгэ хэлэбэ.

…эр Д. Ф. УСТИНОВАЙ хэлэhэн үгэ

…Константин Устино…

…оциалис Ажалай хо… Геройдо, Ленинэй …дуур ба Балта» гэ… …хи алтан медаль …hэн манай партиин …литбюрогой, СССР… …ино Соведэй Прези… …алгабариие баяр ба…аар дүүргэхэ бай… …дын болон гадаадын политика зохёон бэе… …ономико ба соёлые … СССР-эй өөрыгөө … хүсэ шадалые бэ… … талаар партийна бо… …эй ажал ябуулгада …габьяатай байhанайн… …ирамдал ба арадуу… …ай байдал бэхижүүл… …убитаяа оруулhанайн… Та энэ үндэр дээдын …та хүртэбэт.

…ехээр, тодо хурсаар … үгэнүүд лэ! Манай …үүехэ хэрэгтэ—соци… …нарижуулан hайжа… …СССР-тэ коммунизм …н, бата эб найрам… …улсхоорондын аюул… …алай түлөө тэмсэлэй … ехэ хубитаяа …тнай бүхы удха ша… … бүгэдэ hайнаар … заруулна. Совет …оциалис оронуудай …элхэйн түрүү үзэл… …олониитэ Таниие эли… …итическэ ба гүрэнэй …агша, агууехэ Ле…оргые үнэн сэхээр, …үйгөөр үргэлжэлүү… …оно гэжэ hайн мэдэ…

…ай ёhотойл баатар … гаталhан байнат. … болон Казахстанда, … болон Молдавида, …эсэлэл хотодо парти …ой түбэй органуудта … Эхэ оронойнгоо …дэ ехэ юумэ хээт.

…Константин Устинович, … дотоодын болон га… …политикын тон шухала …үүриие байгуулгада, … бэелүүлгын тодорхой … зохёолгодо айхаб… …ажал хүдэлмэри хэhы… …тай зэм эмээ нии… …мэта хүдэлhэн бидэ… …гаа тодоор хаража…

Экономикодо гү, али үзэл сурталда, партийна гү, али гүрэнэй байгуулалтада—манай социалис обществые хүгжөөлгын бүхы hалбаринуудта Танай саг соогоо гаргаhан холын хараа бодолтой үүсхэлнүүд хододоо ехэ үүргэ дүүргэдэг байгаа.

Тэдэнэр бултадаа эсэсэй эсэстэ нэгэл зорилгодо—манай агууехэ орониие улам hалбаруулан хүгжөөхэ, хүсэн түгэлдэр болгохо, совет хүнүүдэй ажабайдалые материальна талаараа бүри хангагданхай, оюун ухаан бодолоороо баян дэлгэр болгохо талаар зорюулагданхайл. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула Танай хүтэлбэри доро манай парти совет арадай баатаршалгата ажалые элсүүлэн шэглүүлнэ.

Абтаhан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгые шалгалгада, эхилhэн хэрэгээ эсэстэнь хүргэлгэдэ, али бүхы газарта хүдэлдэг совет хүнэй жаяг журамтай, үнэн шударгы, үрэ түгэс байлгада зорюулагдадагынь тон шухала.

Хүн түрэлтэндэ тохёолдуулагдажа байhан ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха тухай, газар дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлхэ, али алиндань ашатай туhатай уласхоорондын үрэ түгэс холбоо барисаае хүгжөөхэ тухай, аха дүү социалис оронуудай харилсаае гүнзэгырүүлхэ тухай, гүрэн бүхэнэй, арад бүхэнэй эрхэ сүлөөе, бэеэ дааhан байдалые, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтэ түйлаха эрхые хүндэлхэ тухай Танай гаргадаг эсэшэ сусашагүй оролдолго гансал манай парти болон совет арадта бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ юм. Уласхоорондын орёо түгшүүритэй оршон байдалда Та манай гүрэнэй онгосые эб найрамдалай ба арадуудай хани барисаанай ленинскэ хараа шэглэлээр бата найдамтайгаар дабшуулнат.

Та, Константин Устинович, парти болон гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэ, Оборонын Соведэй Түрүүлэгшэ, Верховно ахамад командалагша байhан туладаа манай ороной аюулгүе хангалгын, тэрэнэй өөрыгөө хамгаалха хүсые ёhотой хэмжээндэ байлгалгын, манай алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые материальна талаарнь хангалгын, үзэл сурталай-политическэ талаарнь хүмүүжүүлгын асуудалнуудта асари ехэ анхаралаа хандуулжа байдагыетнай онсолон тэмдэглэнгүй байжа шадахагүйб. Эдэ зорилгонуудые шиидхэлгэ хадаа совет арадай эб найрамдалта ажабайдалые, бүхы хүн түрэлтэнэй гэрэлтэ hайхан ерээдүйе хангалгын гол нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно гэжэ Та тон зүбөөр тоолонот.

Хүндэтэ Константин Устинович! Партийна ба гүрэнэй хүтэлбэриин ёhотойл ленинскэ арга онолтой байнат. Энээнэй тула түйлаhан амжалтануудтаа бодото hайнаар хандадаг, шухала зорилгонуудые шиидхэхэ тухай эсэшэ сусашагүй анхарал орёолдолго гаргадаг, кадрнуудта эрилтэ ехэтэйгээр, урин дулаанаар, налгай, hайнаар хандадаг байнат. Тиихэдээ коммунистнуудай, бүхы ажалшадай үүсхэлдэ, дүй дүршэлдэ түшэглэдэг, олониитэтэй уулзадаг, совет хүндэ саг үргэлжын анхарал хандуулдаг байнат.

Бидэ, Тантай суглаа хүдэлдэг хүнүүд, хамтынгаа хүдэлмэриие ёhотой hайнаар эмхидхэжэ шададаг, нүхэдтөө хүндэтэйгөөр, анхаралтайгаар хандадаг, ажалша бүхэриг, түбшэн даруу байhыетнай үндэрөөр сэгнэнэбди. Эдэ бүгэдэ бидэнэй хүн бүхэниие урмашуулан зоригжуулна, бидэнэй урда табигдаhан ехэ, харюусалгатай зорилгонуудые шиидхэхэдэмнай туhална.

Энэ үндэр дээдын габьяата шагнал Танда барюулхадаа, Константин Устинович, эндэ суглараргшадай зүгhөө, олон миллион коммунистнуудай, бүхы совет хүнүүдэй үмэнэhөө Танай агууехэ ажалай түлөө айхабтар ехэ баяр баясхалан хүргөөд, парти ба арадай аша туhада элүүр энхэ ябахыетнай, ута наhа наhалхыетнай, шэнэ ехэ амжалтануудые түйлахыетнай хүсэнэб.

* * *

Нүхэр К. У. Черненко харюугай үгэ хэлэбэ.

Нүхэр К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэhэн үгэ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Минии ажалые иимэ үндэрөөр сэгнэhэн шагналай түлөө ехэ баяр баясхалангаа мэдүүлхыемни зүбшөөгыт. Дмитрий Федорович, Танай hайн hайхан үгэнүүдэй түлөө hайн даа.

ЦК-гай Политбюродо ба Секретариадта, СССР-эй Верховно Соведтэ суглаа хүдэлдэг нүхэдэймни мүнөөдэр эндэ байhанда би үнэн зүрхэнhөө баяртайб.

Юундэ тиимэ баяртайбиб гэхэдэ, энэ шагнал болбол манай хамтын ажалые сэгнэhэн, партиин хамтааран хараалhан политическэ хараа шугамые дэмжэhэн ушар болоно гэжэ би тоолоноб.

Харин минии ажалые иимэ үндэрөөр сэгнэхэдэнь би хододоо сэдьхэлээ хүдэлдэгби. Тэрэниие харюулха, партиин ба арадай үмэнэхи уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ ехэ хүсэлэл оролдолго бии болодог.

Энэ уялгые дүүргэхэhээ, минии арадта ашатай туhатай байхаhаа бүри шухала зорилго минии ажабайдалда үшөө байгаагүй юм.

КПСС-эй зэргэнүүдтэ 50 гаран жэл соо хүдэлжэ байхадаа, эгээл харюусалгатай, сэхыень хэлэхэдэ, тон хүнгэн бэшэ үедэ энэ шагналые хүлеэн абабаб.

Намда найдаhан элдэб тушаалнуудта байхадаа, манай социалис Эсэгэ ороной hалбаран хүгжэхын, Ленинэй хэтэ мүнхын хэрэгэй илан мандахын, газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал бэхижүүлхын тула бүхы юумэ хэхэ гээшэ минии гол зорилго гэжэ би тоолодогби.

Империализмын ээрхэг түримхэй ябуулгануудай улам үргэдэжэ байhанhаа уламжалан, дэлхэй дээрэ аюултай байдал тохёолдонхой. Бидэ бүгэдэндэ, бүхы совет хүнүүдтэ онсо эрилтэнүүд табигдана. Хэзээ хэзээнэйхиhээ эмхитэйгээр ба шэн зоригтойгоор ажаллаха, хододоо hэримжэтэй байха, ороной оборонно хүсэ шадалые бүхы талаар бэхижүүлхэ, дайнай аюулые hуларуулхын, эб найрамдал сахин хамгаалхын тула бүхы юумэ хэхэ болонобди.

Партиин XXVI съездын ба ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр манай ойрын зорилгонууд тодорхойлогдонхой. Бидэ ябуулгануудай тодорхой программаар зэбсэгжэнхэй гээшэбди. Минии урда тээ ЦК-гай Генеральна секретариин тушаалда байhан Леонид Ильич Брежнев ба Юрий Владимирович Андропов тус программые зохёон табилгада тон ехэ хубитаяа оруулhан байгаа.

Съездын шиидхэбэринүүдые ба байгша табан жэлэй даабаринуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэлгэдэ манай хүсэлэл оролдолгонууд элсүүлэгдэхэ зэргэтэй. Промышленностьда, барилгада, транспортда, хүдөө ажахыда, эрдэм ухаанай болон гэгээрэлэй hалбаринуудта, хангалгада, хүтэлбэрилгын аппарадта хүдэлдэг бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэлэл оролдолгонууд энээндэ элсүүлэгдэхэ ёhотой. Хүсэ шадалаа ехээр эршэдхэхэ болонобди. Гэбэшье хараалагдаhан зорилгонууд эрхэ бэшэ түйлагдаха ёhотой. Ороной аша туhа иимэ эрилтэ табина.

Гэхэтэй хамта хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан hайжаруулха хэрэг манай обществын урда шэнэ ехэ зорилгонуудые табина. Ороной үйлэдбэриин хүсэнүүд ба үйлэдбэриин харилсаанууд шэнэ хэмжээндэ гаргагдаха зэргэтэй.

Энээнтэй холбоотой олохон зорилгонуудые удаадахи, арбан хоердохи жэлэй туршада шиидхэхэ болонобди. КПСС-эй шэнээр редакцилагдаhан Программа дотор бүри удаан болзоройхараа замууд тодорхойлогдохо байна. Партиин XXVII съезд дээрэ хаража үзэхын тула тэрэнэй проект бэлдэгдэнэ.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, айхабтар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Хүтэлбэрилэгшэд, парти бүхыдөө, бүхы арад тон ехэ хүдэлмэри хэхэ болоно. Тиин энээнэй үндэhэ hууринь мүнөөнhөө байгуулагдаха зэргэтэй.

Бүхы совет хүнүүдэй ажалаар,—ушар ёhо мэдэхэ, үсэд нэтэрүү, ашаг үрэтэй ажалаар лэ тэдэнэрэй hуудал байдал улам hайжаруулагдаха, тэдэнэрэй дүрбэн тэгшэ, зол жаргалтай ажабайдал хангагдаха юм. Энээнэй түлөө Ленинэй парти тэмсэдэг, манай коммунис байгуулалтын хараа замуудые тодорхойлhон тэрэнэй Центральна Комитет ороноо энээндэ шэглүүлдэг.

Гадаадын политикын талаарша бидэнэй урда баhал орёо ба харюусалгатай зорилгонууд табигдана.

Советскэ Союзай ба социалис хани харилсаата бүхы оронуудай уласхоорондын байдалые саашадань бэхижүүлхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Империалис ээрхэг түримхэй булэгөөрхидэй, дэлхэйн шэнэ дайе үүдхэгшэдэй hанаашалгануудта эсэргүүсэн тэмсэхэ, бүгэдэ ниитын эб найрамдалай ба уласхоорондын харилсаа холбооной үндэhэ hуурииe бэхижүүлхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Советскэ Союз болбол хэзээдэшье үнэн сэхэ хани ба союзник байха гэжэ социализмын аха дүү оронууд мэдэхэ зэргэтэй.

Колониальна гү, али колониальна шахуу дарлалтаhаа сүлөөлэгдэhэн оронууд, өөhэдыгөө сүлөөлхын ба бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэдэг арадууд Советскэ Союз тэдэниие хэзээдэшье ойлгохо, дэмжэхэ гэжэ мэдэхэ ёhотой.

Капиталис гүрэнүүдэй зүгhөө хүсэл эрмэлзэлэй байгаа hаань, адли тэгшэ эрхын үндэhөөр харилсаа холбоо хүгжөөхөөр бэлэн үнэн сэхэ ба найдамтай партнер Советскэ Союз хэзээдэшье байха гэжэ капиталис оронууд мэдэхэ зэргэтэй.

Хүндэтэ ханинар, нүхэдүүд! Партиин ба ороной урда табигдаhан түүхэтэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа дууhыень үгэхэб гэжэ таанадые найдуулха байнаб.

Тиихэдээ манай эбтэй хамтын хүдэлмэридэ, партиин болон бүхы совет арадай айхабтар ехэ этигэл найдабарида хүртэхэл ёhоороо хүртэдэг манай Центральна Комитедэй эдэбхитэй дэмжэлгэдэ, урдынхидал мэтэ, найдаха байнаб.

* * *

Политбюрогой гэшүүд Г. А. Алиев, В. И. Воротников, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Пономарев, В. М. Чебриков; КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, Е. К. Лигачев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо А. Ф. Ватченко, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд А. М. Александров, С. Ф. Ахромеев, К. М. Боголюбов, Л. М. Замятин, Н. Е. Кручина, О. Б. Рахманин, Е. И. Чазов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь Т. Н. Ментешашвили, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагшанар А. И. Вольский, П. П. Лаптев, В. А. Печенев, В. В. Прибытков, В. В. Шарапов нүхэр К. У. Черненкэдэ шагнал барюулха үедэ байлсаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар Эхэ ороной үндэр дээдын шагналаар Константин Устинович Черненкые амаршалhан, элүүр энхэ ябахыень, Коммунис партиин, совет арадай аша туhада олон талын ажал ябуулгадаа ехэ амжалтануудые түйлахыень хүсэhэн байна.

(ТАСС).

К. У. ЧЕРНЕНКО К. СОРСОТОЙ УУЛЗАБА

…эй ЦК-гай Генеральна …, СССР-эй Верховно … Президиумэй Түрүү… К. У. Черненко Совет …ыстын уряалаар ал… …рэгээр Советскэ Со… …эд байhан Финлян… …емьер-Министр Со… …юкратическа партиин …шэ К. Сорсотой сен… 26-да Кремль соо …

…эй болон Финляндиин … hайн хүршэ ёhо… …илсаанууд батаар ба …гэлдэрээр хүгжөөгдэ… …номикын, соёл болбо… … политикын талаар …оной хоорондохи али … ашатай туhатай ха… …холбооe саашадань үргэдхэхэ hайн хараа замууд бии гэжэ хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглэгдэhэн байна. Хани барисаан, харилсаа холбоон ба нэгэ нэгэндээ туhалалсалга тухай 1948 оной совет-финляндиин договорто батадхагдаhан өөhэдынгөө удаан болзорой аша туhые үндэhэ болгон, харилсаануудаа саашадаашье бэелүүлхые хоёр орон батаар шиидэнхэй. Тус договорой болзорынь 2004 он болотор hунаагданхай.

Манай оронтой хани барисаанай политика бэелүүлгэдэ, президентнүүд Ю. К. Паасикиви болон У. Кекконен гэгшэдэй бүридхэhэн Финляндиин гадаадын политическэ хараа шугамда үнэн сэхэ байлгада Финляндиин Республикын Президент М. Койвисто хэды ехэ удха шанар олгоноб гэжэ Советскэ Союзда hайн мэдээжэ юм гээд К. У. Черненко хэлэhэн байна. Советскэ Союзтай Финляндиин хани барисаа ба харилсаа холбооe бэхижүүлхэ хараа шугамые бэелүүлгэдэ Финляндиин Премьер-Министр ба Социал-демократическа партиин Түрүүлэгшэ К. Сорсын оруулдаг хубитые СССР-тэ баhал сэгнэдэг байна. Финляндиин правительство энэ хараа шугамые саашадаашье баримталхаар шиидэнхэй гэжэ К. Сорсо элирхэйлбэ, тэрэниие хэлбэришэгүйгөөр үргэлжэлүүлхын түлөө Финляндиин демократическа, түрүү үзэлтэй хүсэнүүд, үргэн олониитэ арад зон эдэбхитэйгээр тэмсэдэг юм гэжэ батадхаба, Советскэ Союз тухай хэлэхэ болоо hаа, Финляндитай hайн hайхан харилсаануудые бүхы талаар хүгжөөхэ хараа шугам тэрэнэй гадаадын политикын шухала шэглэлынь саашадаашье байха юм гэжэ К. У. Черненко онсолон зааба. Эдэ харилсаануудай асуудалнуудта совет хүтэлбэрилэгшэд саашадаашье онсо анхаралтайгаар хандаха байна. Энэнь КПСС-эй болон Совет гүрэнэй залан шууд хараа шугам болоно. В. И. Ленин тэрэниие бэелүүлхые манда захиhан юм.

Уласхоорондын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ үедэ дайнай аюулые зайсуулан сарахын, буу зэбсэг, нэн түрүүн ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые болюулхын тула бүхы хэрэгтэй юумэ хэхээр хоёр ороной шиидэнхэй байhаниинь батадхагдаа. Дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө, амгалан тайбан байдал сахин хамгаалхын түлөө тэмсэлдээ уласхоорондын харилсаануудые шууд hайжаруулха, шахардуу байдалые hуларуулгын замда бусахые үнэхөөрөө хүсэдэг бүхы гүрэнүүдтэй Советскэ Союз үргэн харилсаа холбоо бэелүүлхээр бэлэн гэжэ К. У. Черненко онсолон зааба. Социалис интернационалда ородог партинууд эдэ хойшолуулагдашагүй зорилгонуудые шиидхэлгэдэ бага бэшэ үүргэ дүүргэжэ шадаха байна.

Европын хойто хубида ядерна зэбсэг хэрэгсэлгүй зоно байгуулхые дурадхаhан Финляндиин үүсхэл мүнөөнэй эрхэ байдалда илангаяа ехэ политическэ удха шанартай юм. Советскэ Союз энэ дурадхалые дэмжэдэг, тэрэниие бэелүүлгэдэ туhа нэмэри хэхээр бэлэн юм гэжэ К. У. Черненко батадхаба.

Советскэ Союзай болон Финляндиин хоорондохи хани ёhоной холбооe, олон талын харилсаа холбооe хүгжөөн бэхижүүлгэдэ, Европодохи ба бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалай хэрэгтэ ашатай туhатай хубитаяа оруулдаг КПСС-эй болон Финляндиин Социал-демократическа партиин хоорондо тогтоhон олон жэлэй холбоо барисаагаар сэдьхэлээ ханажа байhанаа хоёр тала элирхэйлбэ.

Хани ёhоной оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа гэбэл: совет талаhаа—КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша А. М. Александров, СССР-hээ Финляндида байдаг элшэн сайд В. М. Соболев; Финляндиин талаhаа — Финляндиин МИД-эй статс-секретарь М. Туовинен болон Финляндиhаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд А. Кархило.

(ТАСС).

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХҮСЭЛ, ЭРМЭЛЗЭЛ ЭЛСҮҮЛ

Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Талын-Булагай полевой стан дээрэ «Буряад үнэн» газетын заншалта «түхэрэн стол» үнгэргэгдэбэ. Тэрэнэй темэнь: **«Ургаса хуряалгын үедэ ниитэ-политическэ хүдэлмэриие болон социалис мүрысөөе эмхидхэлгын дүй дүршэл тухай».**

Эндэ болоhон уулзалгада КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой секретарь **М. Д. Ангархаев**, «Буряад үнэн» газетын редакторай орлогшо **П. Н. Нимаев**, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **Г. И. Прокосов**, энэл ажахын парткомой секретарь **В. Б. Найданов**, Талын-Булагай тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир **В. Б. Цыбиков**, Тельманай нэрэмжэтэ совхозой парткомой секретарь **М. С. Аюров**, «Эрдэм» колхозой парткомой секретарь **Б. А. Аюров**, Сэлэнгын совхозой парткомой секретарь **Н. Б. Цыбиков**, Кировэй нэрэмжэтэ совхозой парткомой секретарь **В. А. Тамполеев**, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой комсомолой организациин секретарь **В. Арбатская**, «Бестужевский» совхозой парткомой секретарь **Г. Г. Цыренов**, Химнын совхозой парткомой секретарь **В. Б. Борисов**, Шасарганын совхозой партийна организациин секретарь **А. П. Филонов** гэгшэд хабаадажа, үгэ хэлээ.

Энэ уулзалгаhаа хуряангы тэмдэглэлнүүдые доро толилнобди.

М. Д. АНГАРХАЕВ:

— КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум үзэл сурталай хүдэлмэриин шэнэ, нүлөө ехэтэй онол аргануудые, түхэл янзануудые нэтэрүүгээр бэдэрхэ, туршажа үзэхэ, ажал дээрээ нэбтэрүүлхэ хэрэгые онсо удха шанартай гэжэ онсолон тэмдэглэhэн байна. Тиимэhээ партийна организацинуудай энэ талаар нөөсэлhэн дүй дүршэлөө согсолжо, доро дороо хэhэн тобшололнуудаараа андалдажа байхада, бултанда hонирхолтойшье, туhатайшье.

Мүнөөдэр бидэнэр, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой полевой стан дээрэ болохо «Буряад үнэн» газетын «түхэрэн столой» дэргэдэ сугларжа, ургаса хуряалгын үедэ ажалшадай дунда ябуулха ниитэ-политическэ хүдэлмэри болон социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар дүй дүршэлөөрөө андалдаха зорилготойбди.

П. Н. НИМАЕВ:

— Манай газетын үнинэй заншалта болоhон «түхэрэн стол» ажабайдалаймнай гол шухала асуудалнуудта зорюулагдадаг юм. Үзэл сурталай хүдэлмэриин шухала асуудалнуудые тодорхойлhон иимэрхүү хэмжээ ябуулгануудые байгша ондо Хэжэнгын, Улаан-Үдын районуудта үнгэргөө hэмди. Танай райондо энэ удаа суглархадаа, ургаса хуряалгые эмхитэй hайнаар үнгэргэхын тула үргэн ехэ социалис мүрысөө, үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ашаг үрэтэйгөөр ябуулха тухай хэлсэхэ ёhотойбди.

Тон түрүүн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо ургаса хуряалгын ямараар үнгэржэ байhан тухай тэрэнэй түрүүлэгшэдэ үгэ үгтэнэ.

ЭЗЭН ЁҺООР ХАНДАХА

Г. И. ПРОКОСОВ:

— КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум хадаа партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар шухала шатань боложо үгөө юм. Тус Пленум дээрэ hайшаагдаhан 1990 он хүрэтэрхи үеын ороной Эдеэ хоолой программа хадаа хүдөө ажахые, агропромышленна комплексын бусад hалбаринуудые хүгжөөхэ талаар ёhотойл шэнэ шэнжэтэй, эрдэмэй үндэhэ баримтатай үргэн ехэ, бүгэдэ арадай хэрэг болоно. Тэрэниие амжалтатайгаар дүүргэхын тула ажалша коллективүүд имагтал үйлэдбэридэ бэшэ, харин ниитын ажахын бүхы хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ эдэбхи түгэсөөр хабаадаха зэргэтэй.

Хүдэлмэрилэгшэ бүхэн газар таряалан дээрэ эзэн ёhоной мэдэрэлтэйгээр ажаллажа, ниитын үйлэдбэриие саашадань яагаад хүгжөөхэ тухай hанаагаа ходо зобожо байха ёhотой бшуу. Тиихын тула ажалые эмхидхэлгын болон урмашуулгын түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ, үйлэдбэриин журам, ажахын тоосоо али болохоор шангадхаха шухала. Эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө аккордно-премиальна түлөөhэтэй хамтын подрядай гуримые бригада, звенонуудта нэбтэрүүлгэ энэ талаар онсо удха шанартай.

Манай колхоздо хамтын подряд 3-дахи бригадын хоёр звенодо нэбтэрүүлэгдэнхэй. Нэгэдэхидэнь — 4260 гектар, хоёрдохидонь — 3492 гектар таряалан даалгагданхай. Тиихэдэ тэдээндэ тракторнууд, хүдөө ажахын машинанууд, минеральна үтэгжүүлгэ, үрэhэ хүрэнгэ гэхэ мэтэ даалгагдан үгтэнхэй. Дүүргэhэн хүдэлмэриингөө түлөө, тарифай ёhоор тоологдожо, механизаторнуудта түлэхэ салин хүлhэнэй фонд үгтэнхэй. Технологическа картанууд соо хараалагдаhан хүдэлмэриин хэмжээнтэй зохилдуулан, ажахын тоосоото даабаринууд болон звено бүхэнтэй колхозой правлениин хэлсээн бэлдэгдэдэг юм. Аккордно расценкэнүүдые тодорхойлходоо, үнгэрэгшэ табан жэлэй дунда зэргын ургасын хэмжээнhээ, тэрэниие дээшэлүүлхэ арга нөөсэнүүдые хараада абан, эхи табигдадаг байна.

Эсэсэй тоосоон ороhото болон тэжээлэй ургамалнуудай 1 гектарhаа абтаhан нэгэ центнерые тэжээлэй единицэ дээрэ тооложо, нэгэн адли гуримаар хэгдэхэ болоно. Тэрэ болотор хүдэлмэриин сагтай, ажалдаа хабаадалгын коэффициенттэй зохилдуулан, звеногой гэшүүдтэ аванс түлэгдэнэ гээшэ. Ажалдаа хабаадалгын коэффициентээр механизаторнуудай дүүргэжэ байhан туступ хүдэлмэринүүдэй разрядта таараха тарифна ставкын хэмжээн абтадаг байна.

Эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө нэмэлтэ түлөөhэн ажалда хабаадалгын коэффициентээр түлэгдэдэг юм. Имагтал энэ ушар коллективэй үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлжэ, хүтэлбэрилгын хамтын гурим звено, бригада дотор хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэтэ нүлөөлдэг байна. Бригадын советдэ эгээл бэлэдхэл hайнтай, түрүү бэрхэ механизаторнууд, звеное даагшад, бригадир-агроном ородог юм.

Хэжэ байhан хүдэлмэриин хэмжээе, тэрэнэй шанарые, бригадын гэшүүдэй журамые хараада абажа, ажалда хабаадалгын коэффициент үдэр бүри гаргагдадаг юм.

Подрядай ёhоор, тэдээндэ даалгагдаhан талмайнууд дээрээ механизаторнуудай хабар, зундаа тарилгын, харууhалгын горитой хүдэлмэри дүүргэhэнэй ашаар эндэмнай ороhо таряанай муу бэшэ ургаса гаранхай. Ороhото ургамалнуудай 5839 гектар дээрэhээ бүхыдөө 68—70 мянган центнер гэхэ гү, али гектар бүриhөө дунда зэргээр 12 центнер ороhо абахаар хараалнабди. 12 мянган центнер ороhо гүрэндэ тушааха гэхэ гү, али гурбан жэлэй түсэб дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэйбди.

Хараалhан эдэ хэмжээнүүдые дүүргэхээр зоригжоод, бүхы хүсэ шадалаа ургаса хуряалгада элсүүлэнхэйбди. Манай түсэб, уялгануудай хуби заяан мүнөөдэр, эгээл энэ Талын-Булагые тойроод оршоhон таряалангууд дээрэ шиидхэгдэнэ. Бүхы тарилгымнай газар эндэ ха юм. 26 комбайн хүдэлжэ байнхай. Мүнөөдэрэй мэдээгээр, 23 мянган центнер ороhон тооготомнай оронхой.

Эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө тоосоото хамтын подрядай элсүүлхы, хүмүүжүүлхы удха шанарынь сэгнэшэгүй. Урдань механизаторнууд ото дуталдажа байдаг hаа, мүнөө тэрэл ажалаа жэншэдгүй дүүргэжэ, ондоо тээhээ ерэhэн механизаторнуудhаа арсадаг болонхойбди. Тиихэhээ байтагай звено, бригада дотороо муугаар, оролдосогүйгөөр хүдэлдэг гэшүүдээ өөhэдөө гэмнэжэ, зарим ушарта уялгаhаань сүлөөлдэг байна.

Тиимэ болохолоороо хамтынгаа үйлэдбэридэ эзэн ёhоор, ниитын гүн мэдэрэлтэйгээр хүн зоной нгоо хандадаг болоhые хаража байна ха юмбибди.

Асуудал: Хамтын подрядаар хүдэлдэг танай звенонуудта жолоошодой ажалынь хайшан гэжэ сэгнэгдэдэг бэ?

Харюу: Комбайнуудhаа зөөhэн ороhоной зэргээр жолоошоднай түлөөhэеэ абадаг.

Асуудал: Ороhо зөөлгэ дээрэ порционно гурим яагаад хэрэглэнэбта?

Харюу: Хуряалгын эхиндэ тэгшэ, үргэн полинууд дээрэ хадахадаа, энэ гуримые нилээд ашаг үрэтэйгөөр хэрэглээ hэмди. Харин мүнөө энэ багай эгсэ ташалангууд, багахан полинууд дээрэhээ баалнуудые суглуулжа байхадамнай, энэ гурим хэрэглэхэнь бэрхэтэй болошоно. Һүүлдэ, таарахаар газарта тэрэнээ хэрэглэнэ бэзэбди.

Асуудал: Сүүдхын хэды шэнээн ороhон тоогтотнай ороно гээшэб?

Харюу: Уржадэр—3000 центнер, харин дунда зэргээр 2200—2400 центнер ородог.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ҮҮРГЭ ЕХЭ

В. Б. НАЙДАНОВ:

Механизаторнуудай үндэр бүтээсэтэй ажал хангахын тула ургаса хуряалгын эхилхын урда тээ социалис мүрысөөнэй дүрим тон бодомжотойгоор, олоной хабаадалгатайгаар бэлдэhэн байгаабди. Сабшалгадашье, баалнуудые суглуулан сохилгодошье ябаhан комбайнернууд дүрим соо хараалагдаhан хэмжээнүүдтэ хүрөө hаа, адляар лэ урмашуулагдаха ёhотой юм. Хэды хүн эдэ хэмжээнүүдтэ хүрэнэб, тэдыл хүн шангуудта болон Хүндэлэлэй грамотануудта хүртэхэ болоно. Хуряалгын шанар тон наринаар хараада абтадаг ааб даа.

Эрхимлэжэ ябаhан комбайнерай хүндэлэлдэ табан үдэрэй дүнгөөр Ажалай Алдар солын туг үргэгдэдэг. Мүнөө ажахын үнинэй бэрхэ механизаторнуудай нэгэн Д. Ш. Сампиловай хүндэлэлдэ полевой стан дээрэ туг хиисхүүлэгдэнхэй. Түрүү звенодо Улаан вымпел барюулагдана.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые гансашье табан хоног соо бэшэ, харин үдэр бүри согсолжо, энэ полевой стан дээрэ үлгөөтэй байhан бюллетеньнүүд соо тэмдэглэнэбди. Тэндэ хэды гектар сабшажа унагааhан, баалнуудые суглуулжа, хэды центнер сохиhон, даабаряа хэды процент дүүргэhэн, физическэ шэгнүүрээрээ, условно единицээр гэхэшэлэн механизатор, звено бүхэнэй, бригадын хүдэлмэри тушаа түгэс мэдээн эли тодоор харуулагданхай байха. Энэ хэрэгые эндэхи бригадир В. Б. Цыбиков тон нарин хиналта доро абажа байдаг.

Мүрысөөнэй дүнгүүд миин ёhын тэдыдэ согсологдожо, тунхалагдана бэшэ, харин энэ гурим элсүүлхы, урмашуулхы ехэ хүсэтэй ха юм. Илангаяа мүнөө хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ байхадаа, механизаторнуудай бэе бэеынгээ, звено, бригадынгаа ажалаар ехэтэ hонирходог болоо бшуу. Эдэ бүгэдэн тухай hайнаар мэдэдэг, бодомжолдог хүнүүд лэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахые оролдодог гээшэ.

Полевой стан дээрэ ажалай, амаралтын, эдеэ хоолой hайн эрхэ байдал хангаха талаар ехэ оролдолго гарганабди. Зоной нюдэн хурса. Захиргаанай тушаалта нюурнуудай, партийна организациин эдэбхитэдэй энэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандабалнь, зомнай обёороод, саагуур өөhэдын тобшолол хэhэн лэ байдаг бшуу. Тиимэhээ хүдөөдэ гол хүсэн болодог механизаторнуудта ажаллаха, амарха талаараа бүхы арга боломжо олгуулха уялгатайбди. Энэ улаан буланмнай урид табигдаhан түсэбөөр хүдэлдэг гээшэ. Дүй дүршэлтэй бэрхэ лекторнууд сооhоо Ц. Д. Цырендоржиев, С. Ц. Ломбоев гэгшэдые тэмдэглэлтэй. Талын-Булагай бригадир В. Б. Цыбиков өөрөө агитаторай уялга hайнаар дүүргэжэ ябадаг юм.

Юрөөгэй соёлой байшангай агитбригада эндэ ерэжэ, хуряалгашадай урда концерт, наада харуулдаг. Энэ соёлой байшангай директор С. Б. Дархановагай хүтэлбэрилгэ доро полевой станай бүхы уран шэмэглэл хэгдээ юм. Комплексно хангалгын бригада тогтоогдоhон үдэртөө Талын-Булагые тойроод гарадаг бэшэ ааб даа. Юрэдөө, эдеэ хоол баридаг таhалгаhаа эхилээд бани хүрэтэр—бүхы юумэн механизаторай аша туhада зорюулагданхай.

Асуудал: Сүлөө сагтаа механизаторнууд юу хэдэг гээшэб?

Харюу: Телевизор харана, шатар, даам наадана. Забhар болоол hаа, зомнай уншахаяа забдадаг. Кино асаржа харуулдаг.

— Урмашуулгаяа хэзээ үгэнэбта?

— Хуряалгын дүүрэhэн хойно үгэхэдэ дээрэ гэжэ hанагдана. Механизаторнууд өөhэдөөшье энээниие дэмжэнэ.

Ажаглалта: Урмашуулгын түхэл янзануудые hэлгэжэ, hонирхолтой болгохо гэжэ оролдохо хэрэгтэй. Жэшээнь, Ноёхоной колхоздо эрхимлэhэн механизаторай гэр бүлэдэнь амаршалгын бэшэг эльгээгдэдэг. Энэ мэтэшэлэн шэнэ аргануудые бэдэрхэл болонобди.

В. Б. ЦЫБИКОВ:

— Бригададамнай коммунистнууд, комсомолшууд мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ ябаха ёhоороол ябана. Партийна комитедэймнай эгээл залуу гэшүүн Рудольф Ешидоржиевич Табхаров хуряалгада комбайнаар муу бэшэ дүнгүүдые туйлана. Силос даралгада Ринчин Тубаев, ороhо зөөлгэдэ Жамсаран Цыденжапов гэгшэд шалгараа. Валерий Лубсандоржиевай толгойлдог комсомол-залуушуулай звено таряа унагаалга дээрэ үдэрэй 120 — 130 гектарта хэжэ, нилээд дэлисэтэйгээр хүдэлжэ байна гээшэ. Эдэнэр халаанай нормын ёhоор 18 гектарай орондо 27 гектар хүрэтэр тус бүридөө сабшана.

Асуудал: Та үнинэй, олые үзэhэн бригадир байнат. Юундэ энэ жэл ондоо тээhээ туhалхаяа ерэхэ хүнүүдhээ арсаабта? Талмайтнай тэрэл зандаа ха юм.

Харюу: Подрядаар хүдэлнэ ха юмбибди даа. Өөрынгөө хүсэ шадалда найдангибди. Эсэсэй продукциин түлөө бултадаа оролдоно гээшэбди. Энэмнай манай колхозой хүн бүхэнэй бодол байха.

— Ажалдаа хабаадалгын коэффициент яагаад гарганабта?

— Шанар, журам гэхэ мэтые хараада абаад, хэhэн ажалай зэргээр.

— Һүүлэй үедэ хэн нэмэлтэ түлбэреэ хаhуулагдаа hэм?

— Механизатор Дашинимаев ажалhaa hаатаhанайнгаа түлөө.

ЗОХИД ЭРХЭ БАЙДАЛ

М. С. АЮРОВ:

— Үсэгэлдэр 3330 гектар дээрэ сабшалгаяа дүүргээд, баалнуудые суглуулжа эхилээбди. Бүхыдөө 120 хүн ургаса хуряалгада хабаадуулагданхай. Тэрэ тоодо, 18 коммунист, тэдэнэй 6-ниинь комбайнернууд.

Совхозой партийна комитедэй, захиргаанай, профсоюзай комитедэй түбхын түрүүшын зорилго гэхэдэ, механизаторнуудта зохид hайн эрхэ байдал хангалга болоно.

Тракторно- таряан ажалай 1-дэхи, 2-дохи бригаднуудта улаан булан, бани гэхэ мэтэнүүд бии. 1 түхэриг 20 мүнгэнэй сэнтэй hайн эдеэ хоол үдэрэй 4 дахин бариха аргатай.

Манай совхозой Далайтанай полевой стан олондо мэдээжэ. Центрhээ холо бэшэ, таряалангуудта дүтэ энэ стан дээрэ ниитэ-политическэ элдэб хэмжээ ябуулгануудые hаадгүй ябуулжа байхаар гээшэ. Эндэхи гэр байра, унталгын корпус, столово, улаан булан, бани гэхэ мэтэнүүд тон hайнаар баригданхай, досоогоо хүнэй нюдэ баясуулма зохидоор түхеэрэгдэнхэй, шэрдэжэ, сагаадагданхай.

Механизаторнуудай урма зоригые бадарааха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Партийна комитедэймнай эмхидхэдэг бүхы хэмжээ ябуулганууд тиимэл зорилготой ха юм. Үсэгэлдэр Буряадай багшанарай институдай багша А. Д. Улымжиев ерэжэ, hонин лекци уншаа. Неделидээ нэгэ дахин агитбригада концерт харуулдаг.

Полевой станай хүдэлмэриин, шэмэглэлэй түлөө агитатор, агроном Д. Д. Раднаев, бригадир Д. Ц. Халзанов гэгшэд харюусадаг юм.

ШЭХЭЭРЭЭ ДУУЛАЖА, НЮДӨӨРӨӨ ХАРАХА

Б. А. АЮРОВ:

— Урдамни үгэ хэлэгшэ нүхэд, илангаяа В. Б. Найданов, харуулан ойлгуулха агитациин удха шанарые зүбөөр сэгнэбэ гээшэ. Үнэхөөрөөшье, хэзээ, хэды шэнээн, ямар шанартайгаар урдахи ажалаа дүүргэхэ тухай ажалша зомнай түгэс мэдэсэтэй байха зэргэтэй ха юм. Харин хэжэ байhан ажалайнгаа хэмжээе, мүн ямар шанартай, хэды гаргашатай продукци гаргахаяа, тэрэнэй түлөө ямар түлөөhэ, урмашуулга абахаяа мэдэхэгүй хүн яагаад үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлбэ гээшэб? Тэрэниие хэhээгээдшье абаха эрхэгүйбди. Юундэб гэхэдэ, гүрэнэй предприяти, ажахы хүтэлбэрилхэ уялгатай тушаалтад, захиргаанай түлөөлэгшэд, мэргэжэлтэд, тодорхой хугасаа соо хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө ямар ажал хэхэ тухай тодорхой зорилго тэдэнэй хүн бүхэнэй урда табиха ёhотой бшуу. Тиихэдээ миил ганса амаараа бэшэ, харин хүнэй нюдэндэ торолдомо элеэр бэшэжэ, уран аргаар шэмэглэн гоёоходо бүришье hайн. Имагтал энэ ушарта—шэхээрээ дуулажа, нюдөөрөө харахадаа, хүн зомнай эсэстэнь энэ зорилгоёо сэдьхэлдээ хадуужа абаха зэргэтэй бшуу.

Эндэhээ харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд дан орёо, тойруу бэшэ, харин удха түгэлдэр, hонирхолтой, ойлгоходо бэлэн, тодорхой байха ёhотой юм ааб даа. Эдэ эрилтэнүүдые гүйсэд дүүргэхэнь бэрхэшье hаа, булта оролдонол гээшэбди.

Мүнөө энэ полевой станай шэмэглэлые яhала hайшаамаар байна. Айлшадай ерэхэ болоходо, яаралтайгаар бэлдэhэн зүйлнүүд бэшэ гэжэ абаhаар харагдана. Улаан булан, столовотнай уужам, hаруул, стенд, уряа лозунгнуудые үлгэхэ зайтай. Нюдэ эрээлмэ олон бэшэшье hаа, хэдэн үнгөөр бэшэгдэжэ, зохидоор гоёогдонхой.

Манай ажахыда муу бэшэ полевой стан байха. Шэмэглэлыньшье hайжаруулха гэжэ оролдонобди. Мүнөө саг үргэлжын . стенднүүдые захинхайбди.

Тиимэ, иимэ юумэн дуталдана гэжэ, полевой станаа задагай зайдан орхижо болохогүй. Бэдэрээ hаа, хэзээдэшье арга олдодог гээшэ. Харин тэрээнhээ абаха аша үрэнь сэгнэшэгүй. Манай станда ерээд хараа hаатнай, колхозоймнай механизатор, бригада, звено бүхэнэй хүдэлмэри тухай гүйсэд мэдээн байха. Саг үргэлжэ тэмдэг хэжэ байдаг бюллетень соо хэд механизаторнуудай ямар ажалда мүнөө ябажа байhаниинь, хэды гектар унагааhан, сохиhониинь—хуу эли. Мүн ганса КТУ-нь бэшэ, харин тэрэнэй түлөө абаха үдэр бүриин салин хүлhэниинь тэндэ тэмдэглээтэй, хэды түлишэ гаргашалhаниинь эли байха. «Сахилгаан», «Дайшалхы» хуудаhанууд соошье хэд зоной тусгаар шалгараhаниинь, хэнэй гээгдэлдэ ороhониинь бэшэгдэнэ, тэрэнь 5 хоног соо үлгөөтэй байдаг гуримтай.

Түгэсхэлдөө тэмдэглэхэ зүйл гэхэдэ, 2 полевой стантай байгаад, тэдэнэйнгээ арга боломжонуудые хүсэд хэрэглэжэ шаданагүйбди. Юундэб гэхэдэ, манай таряалангууд дан таруу юм. Тиимэhээ механизаторнуудые тиишэнь ходо зөөжэ байханьхолошье, бэрхэтэйшье болошодог. Энээнhээ уламжалан, саашадаа эдэ стангуудые хэрэглэхын хажуугаар, ондоо нэгэ арга бэдэрхээр болоод байнабди.

АЖАГЛАЛТА: Харуулан ойлгуулха агитаци, тэрэнэй удха шанар, шэглэлнүүд тушаа хөөрэлдөөндэ хабаадагшад hэнамжануудаа hонирхолтойгоор хубаалдаба. Зарим ушарта ханын газетэ, бюллетень гэхэ мэтэнүүд гээгдэжэ гарана, hэлгэгдэхэнь хомор, хабарhаа намар болотор шарлашатараа үлгөөтэй байдаг бюллетень, лозунг, «сахилгаан» хуудаhанууд али олон эндэ тэндэ дайралдадаг гэжэ тэмдэглэгдээ. Тиихэдэ зарим партийна организациин секретарьнар, эдэбхитэд партиин райком, обкомhоо ерэhэн барламал зүйлнүүдтэ амташаад, өөhэдөө, өөрынгөө хүсөөр шэмэглэдэг агитацинь хоморжоо. Иимэ заншалда эсэс табижа, саашадаа эсэшэгүйгөөр ухамайшалан бэдэрээд, харуулан ойлгуулха агитацияа бүри hонирхолтой, нүлөө ехэтэй, элдэб түхэл янзатай болгохо шухала.

ТҮШЭГ ТУЛГУУРИМНАЙ

Н. Б. ЦЫБИКОВ:

— Манай партийна организацида 6 лектор, 11 агитатор, 14 политинформатор тоологдодог юм. Тэрээнhээ гадна, ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ соёлой байшангаймнай «Колосок» гэжэ мэдээжэ агитбригада хабаададаг. Мүн баhа механизаторнууд, малшадые соёлой, ажаhуудалай талаар хангахын тула четверг бүхэндэ тусхай комплексно бригада гарадаг гээшэ. Хүн зоной оюун сэдьхэлэй гүнзэгы эрилтэнүүдые, ажаhуудалайнь ургажа байгаа хэрэглэмжэнүүдые хангаха гээшэ амар бэшэ зорилго. Энэ талаар манай республика, район дотор нилээд дүй дүршэл нөөсэлэгдэнхэй, тодорхой гурим тогтонижонхой. Энэнь hайшаалтайшье, манай хүдэлмэридэ туhатайшье. Ямаршье хэрэг түсэбгүйгөөр бүтэдэггүй. Тиимэhээ ниитэ-политическэ хүдэлмэриин тодорхой, дэлгэрэнгы түсэб табилгаhаа эхилдэг, гээшэбди. Миин ёhын тэдысэ эдэбхитэдээ үйлэдбэриин участогуудаар сасажархиха бэшэ, харин хүн бүхэнэй арга боломжо, дуратай темэ гэхэ мэтые хараада абан, лектор, агитатор, политинформаторнуудые баталдаг гээшэбди. Юрэдөө, үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдэй талые хараада абаагүйдэ аргагүй. Эдэмнай манай партийна организациин түшэглэхэ, урдаа хараха хүнүүд ха юм. Эдэниие илгангүй зараад абаха бэшэ, харин үрэ түгэсөөр хүдэлхынь тула таатай эрхэ байдал хангаха хэрэгтэй. Энэл ушарта эдэбхитэднай урмашажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ эрмэлзэлтэй болодог байна.

Мүнөөшье энэ ургаса хуряалгын үедэ нэн түрүүн эдэ эдэбхитэдтээ түшэглэнэбди. Уласхоорондын байдалаар, партиин, гүрэнэй политикын талаар, түрэл хизаарай түүхээр, гурим заншалай талаар hонирхолтой лекци, хөөрэлдөөнүүдые Сэлэн-Дүүмын дунда hургуулиин багшанар Е. Н. Самбарова, С. Н. Очирова, Сэлэн-Дүүмын поссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Б. Н. Б. Аюшеев, заhабарилгын механическа заводой түлөөлэгшэ Ц. Д. Гылыкпылов гэгшэд үнгэргэдэг юм. Эдэмнай лекциеэ уншаhаар лэ машинадаа hуугаад ябахаяа забдадаг бэшэ, харин механизаторай ажал хэрэгүүдээр, ямар эрхэ байдалда ажалладаг, амардаг, эдеэ хоолоорнь заабол hонирходог байха юм. Тэдэнэй ажалаа ябуулха гол газарынь полевой станууд юм ааб даа. Манай ажахын 3 стан энэ халуун хаhада бэлэн болгогдонхой. Лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэлгэдэ хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдые, Сэлэн-Дүүмын hургуулиин багшанарые хабаадуулнабди. Мүнөө арбаад гаран газарта лекцинүүд уншагдаад байна. С. М. Покацкий түрүүтэй агитбригадын ерэхые хүнүүднай ходо хүлеэжэ байдаг.

Асуудал: Худалдаа наймаанай талаар механизаторнуудые яажа ханганабта?

Харюу: Хоёр шэнэ автолавкатай болонхойбди. Тиихэдэ наймаалагшадай хойноhоо шанга хиналта табинхайбди. Бүхы эд бараа, продуктнууд дууhан ажалшадта тэдэнэй захилаар хүргэгдэхэ ёhотой.

АЖАГЛАЛТА: Хангалгын эмхи зургаануудта фонднуудые дан түлюураар үгэдэг ушарhаа бензин ходо дуталдажа, энээнhээ боложо механизаторнуудые хангалга hаатана. Хүдөө ажахын министерствын тусхай зүбшөөлөө үгөө hаань, колхоз, совхозууд хангалгын эмхи зургаануудта бензин үгэхэ эрхэтэй болохо байгаа. Энэ асуудалые шиидхэхээр болоо.

В. А. ТАМПОЛЕЕВ:

— Николай Бальжинович үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдые түшэг тулгууримнай гэжэ тон зүбөөр хэлээ. Тэрэ бодолыень үргэлжэлүүлэн, арадай депутадууд, арадай хинагшад мүн лэ бага бэшэ хүсэн гэжэ хэлэхэ байнаб. Арадай депутадуудай Советүүдэй үүргые али болохоор дээшэлүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленум дээрэ К. У. Черненкын үгэ соо онсо заагдажа, hүүлээрнь оронноймнай шэнэ зарлалай Верховно Советэй сесси дээрэ тусхай тогтоол абтаа бэлэй. Тиихэдэ арадай хинагшадай үзүүлдэг туhаламжые мүн лэ мартажа болохогүй.

Манай Советэй харьяата гурбан hууринда 30 депутат, арадай хиналтын гол бүлэгтэ 17 хинагша, «Комсомолой прожекторэй» 21 эдэбхитэн тоологдодог юм. Депутадуудай 3 бүлэг ажалладаг. Ургаса хуряалгын үедэ К. М. Власов түрүүтэй 3 хүнhэ[...] бүлэг эмхидхэгдэ[...] хуряалга дээрэ Н[...] нын эрхилдэг [...] пост хүдэлнэ. Тэ[...] хэлгын үедэ бү[...] дууд хинагшын у[...] гэhэн байгаа. Се[...] дээрэ хүдэлhэн В[...] түрүүтэй арадай х[...] стын хүдэлмэри [...]

Эдэ бүхы эдэбхи[...] соведэй, парткомо[...] га доро горитой [...] дүүргэдэг гээшэ. И[...] hэ хуряалгын үед[...] луговодууднай бүх[...] нууд тухай элидх[...] хэмжээнүүдые аб[...] заровай звенодо з[...] дынь ажалhaa х[...] гэжэ хинагшадна[...] захиргаанай зүгhө[...] нэйнь шангаар х[...] hүүлээр тиимэ ушар[...] үсөөрөө hэн. Харта[...] га дээрэ депутадуу[...] hайса шалгардаг б[...]

В. АРБАТСКАЯ:

— Комсомолшууд партийна организациин горитой түшэг тулгуури гээшэ ааб даа. Эндэмнай тон олон залуушуул —56 комсомолшууд хуряалга дээрэ хүдэлнэ. Комсомол-залуушуулай 2 коллектив бүридүүлэгдэнхэй. 13 комсомолшуудhаа бүридэhэн Валерий Лубсандоржиевай звено ороhо хуряалга д[...] тэ hайнаар ажал[...] сомолой прожекто[...] нууд шалгалтану[...] үедэ саг үргэлжэ [...] ВЛКСМ-эй гэшүүн, [...] хэр Баир Гендунс[...] тада баяртайбди. [...] мянга шахуу цен[...] сохёо.

Г. Г. ЦЫРЕНОВ:

— Манай ажахын түрүү механизатор, Бимба Ринчинович Жамбаловай нэрые райондошье, бүхы республика доторшье hайн мэдэхэ. Би энэ тушаалда hаяшагайшье хүдэлдэг hаа, зарим тэды ажаглалта хэнхэйб. Сэхыень хэлэхэдэ, коллектив дотор элдэб зон дайралдадаг. Зариманда нэгэ хэлэхэдэл, олон хүүргүй эрьежэ ошоод, даалгабаряа дүүргэhэн лэ байдаг. Харин нэгөөдүүлдэ арба хэлэшье, «шүлэн» гарахагүй.

Коммунист Б. Р. Жамбалов ажалдаашье, ниитын уялгадашье тэгшэ хандасатай. Нэн түрүүн бодото ажалаа хэхэ гэжэ оролдодог заншалтай. Харин hүүлдэнь ойлгогдоо[...] дэй ушарбал, тушаа[...] харангүй, хэнэйшье[...] далаа сэхэ табида[...] ондо үбhэ тэжээлэ[...] таряанайшье ургас[...] Зүгөөр Бимба Ринчи[...] ногойнгоо даадаг та[...] ургуулhан ургасаяа [...] сэд хуряажа абах[...] та найданаб.

Тиихэдэ хартааб[...] га дээрэ коммуни[...] затор М. Г. Халза[...] нэ. Эдэ нүхэдтэ хэз[...] дажа болохо, Тэд[...] хэлэбэл, механиз[...] дунда коммунистну[...] үсөөн. Саашадаа [...] гаа заhажа үзэхэбди[...]

В. Б. БОРИСОВ:

— Манайшье механизаторнуудай дунда коммунистнууд үсөөн. Мүнөө хуряалга дээрэ партиин 4 гэшүүн, 5 комсомолшууд хүдэлнэ. Ургасамнай энэ, манай хүршэнэрэйхиhөө дээрэ бэшэ. Таряалангаймнай хахадынь эртын ган гасуурhаа боложо хаташа[...] 1000 үлүүтэй гектар[...] риhөө 7—7 центн[...] хүлеэнэбди. Саашад[...] байдалда орохогүй[...] лангуудаа үндэhэ[...] жаруулха хэрэгтэй, [...] най гол зорилго.

А. П. ФИЛОНОВ:

— Овощ ургуулга, таряан ажал дээрээ подрядна гурим нэбтэрүүлжэ, зарим тэды үрэ дүн түйланхайбди. Харин байгша зундаа хахад огороднай, ороhото ургамалнуудай горитой хуби мүндэртэ ехээр сохюулшоо. Гол ургамалнай шасаргана гээшэ[...] Теэд энэмнайшье [...] гай уларилhaa бол[...] хүшэр байдалда [...] коммунистнуудтаа [...] тэдэнэйнгээ зэргэ[...] руулан, бэрхэшээ[...] уялгатайбди.

М. Д. АНГАРХАЕВ:

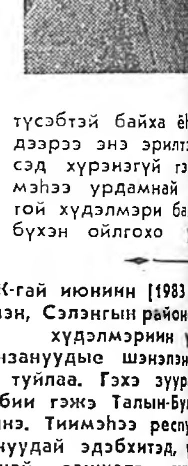

— «Буряад үнэн» газетын редакциин үүсхэлээр үнгэргэгдэhэн энэ уулзалга, хани ёhоной хөөрэлдөөн үнэхөөрөөшье туhатай, hонирхолтой байба гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Мүнөөдэрэй гол зорилгые булта hайн ойлгонобди. Ургуулhанаа сүм хуряаха хэрэгтэ үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдшье горитой хубитаяа оруулха уялгатай. Энэ талаар партийна организацинууд нилээд юумэ хээ. Теэд бидэ, коммунистнууд, нэн түрүүн үшөө хэгдээ, шиидхэгдээгүй асуудалнуудые анхарха ёhотойбди. Нэгэдэхеэр, саашадаа байгша онойхидо орходоо ниитэ-политическэ хүдэлмэреэ урид эхилхэ хэрэгтэй. Энэ жэлдэ гээгдээбди гэжэ сэхэ мэдэрхэ болонобди. Мүнөө үбэлжэлгэдэ оролгын үедэ энэ алдуугаа дабтаха эрхэгүйбди. Хоёрдохёор, бүхы ажалнай тодорхой зорилго, түсэбтэй байха ёhото[...] дээрээ энэ эрилтэдэ[...] сэд хүрэнэгүй гээш[...] мэhээ урдамнай үш[...] гой хүдэлмэри байна[...] бүхэн ойлгохо у[...]

РЕДАКЦИҺАА: КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он)[...] мэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Сэлэнгын районо[...] организацинууд үзэл сурталай хүдэлмэриин ур[...] дээшэлүүлхэ, тэрэнэй түхэл янзануудые шэнэлэн ху[...] талаар нилээд амжалтануудые туйлаа. Гэхэ зуура [...] дээгүйшье асуудалнууд үшөөл бии гэжэ Талын-Булаг[...] hон уулзалгын дүнгүүд гэршэлнэ. Тиимэhээ республи[...] хүдөөгэй партийна организацинуудай эдэбхитэд, үз[...] лай бүхы хүдэлмэрилэгшэд манай заншалта «түх[...] лой» дүнгүүдтэй танилсажа, саашанхи хүдэлмэридөө[...] бодолнуудые олохо, бодото ажал хүдэлмэреэ шү[...] ёhoop хаража үзэхэ, ниитэ-политическэ хүдэлмэрии[...] социалис мүрысөө эмхидхэлгэ улам саашадань [...] лан hайжаруулха бэзэ гэжэ найданабди.

(Энэ хуудаhанай материалнуудые манай корреспондентнүүд Н. Бадмаринчинов, Б. Гадьянов [...]

ДЕПУТАТ — АРАДАЙ ЗАРГУШЭ

юм. Ушар иимэhээ газар таряалангаа hайнаар элдүүрилжэ, ургаса ехээр тариха, тэрэнээ гээлтэ хороолтогүйгөөр хуряажа абаха гээшэ совхозой ажалшадай гол зорилго болоно.

Минии хүтэлбэрилдэг hү hаалиин фермэ ажахымнай Утаата-Далахай гэhэн хоёр hуури-

даг ха юм. Эдэнэр hунгагшадайнгаа захилнуудые дүүргэхынгээ хажуугаар, залуу үетэниие коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха зорилгонуудаа гүйсэдөөр бэелүүлнэ. Тиихэдэ залуу hаалишан Софья Гомбожапова олон жэлэй туршада

рондоо мүрысэдэгбди. Баруун-Хабарзаан гэжэ газарта оршодог нүгөөдэ фермымнай коммунист, сомоной Соведэй депутат Роза Гомбоевна Бадмаева хорёод жэлэй туршада хүтэлбэрилнэ. Бидэнэй, илангаяа залуу hаалишадай дунда үнгэргэгдэhэн мүрысөөнэй дүнгүүд айхабтар hонирхолтой байдаг. Бидэнэй дүй дүршэлые халан абажа, бүхы нааяа зорюулан хэжэ ябаhан хэрэгыемнай үргэлжэлүүлхээ ёhотой бэрхэ халаан ургажа, ябана гэжэ hанахадашье урматай байдаг.

...ҮГЭЭРЭЭ БАТАДХАХАБДИ

най тэгэн дунда оршодог юм. Коллективнай комсомол-залуушуулай гэhэн нэрэтэй. Үнэхөөрөөшье, манай фермэдэ залуушуул олон. Тэдэнэр эндэ ажаллахаяа ехэ дуратайгаар ерэдэг. Магад, фермэмнай гол харгы дээрэ, алишье hууринуудтаа дүтэ дээрэhээ залуу хүбүүд басагадай анхаралые татадаг байжа болоо. Манай коллектив айхабтар ажалша, бэрхэ, урагшаа hанаатай хүнүүдhээ бүридэнхэй. Тэдэнэр гансашье ажал хэрэгтээ бүхы hаналаа табяад ябадаг бэшэ, мүн ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байха. Гэр байрын, медицинскэ, худалдаа наймаанай, соёлой талаар хангалгын, hургуулиин болон бусадшье үдэр бүри гаражал байдаг юрын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ фермымнай hаалишад оролсоод лэ байдаг.

Теэдшье бодоод үзэхэдэ, бэшэ аргагүйл. Фермымнай олонхи хүдэлмэрилэгшэдэй үхибүүд hургуулиин шабинар болоно. Тиимэhээ hургуулиин асуудал бидэнэй анхаралhаа холодохо ёhогүй. Мүн бэшэшье асуудалнууд эндэ шиидхэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, манай фермэдэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Ольга Борисовна Мархаева, сомоной Соведэй депутат Дулма Хандуевна Цыренова гэгшэд ажалла-

амжалтатайгаар ажаллажа ябана. Тэрэ Утаатын дунда hургуули дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр түрэл ажахыдаа үлэхэ хүсэлтэй байhанаа мэдүүлээ hэн. Энэл hургуули дүүргэгшэд Александр Доржиев, Маргарита Будаева гэгшэд мүн лэ 2—3 жэлэй туршада ажаллаа юм. Мүнөө Саша Совет Армида алба хэнэ, харин Маргарита Улаан-Үдэдэ hурана. Тиихэдэ аха дүүнэр Анна, Алексей, Татьяна Доржиевууд бидэнтэй хамта олон жэлэй туршада бэе бэеэ халан ажаллана.

Би энэ фермые даагшаар табадахи жэлээ хүдэлнэб. Минии урда тээ эндэ совхозоймнай дүршэлтэй бэрхэ hаалишан Ринчин Жамсарановна Доржиева олон жэлэй туршада фермын коллективые хүтэлбэрилөө юм. Тэрэнэй хани нүхэр, дайнай, ажалай ветеран Гомбо Дамбиевич Шагдуров олон жэл соо таhалгаряагүйгөөр эндэ ажаллаhанайнгаа hүүлээр, наhанайнгаа амаралтада гараа hэн. Тэдэнэй үхибүүд Ия, Наташа, Володя, Сэсэгма гэгшэд ажабайдалайнгаа харгы замые энэл фермэдэ эхилhэн намтартай. Фермын хүгжэлтэдэ, амжалтада энэ ажалша бүлын хубита үлөө гэжэ тэмдэглэхээр. Манай совхоздо hү hаалиин хоёр лэ фермэ бии. Бидэнэр, hаалишад өөhэд хоо-

Районой hү hаалиин арбан нэгэн коллективэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ манай фермынхид илан гараабди. Энэ амжалта коллективэй бүхы хүдэлмэрилэгшэд шэрээлсээ гээшэ. Гүрэндэ hү худалдаха талаар найман hарынгаа түсэб 133 процент дүүргэжэ, недондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, үнеэн бүриин hаамые 40 килограммаар дээшэлүүлээбди. Жэлэй дүүрэтэр энэ эршээ hуларуулангүй ажаллаха зорилго hаалишан бүхэнэй урда табигдана.

Депутадай үүргэ, ажал хэрэг тухай хэлэхэ болоо hаа, тэрэмнай гансал hунгагшадай захяануудые дүүргэлгээр болон бусадшье асуудалнуудые шиидхэлгээр үнгэрнэ. Манай сомоной Соведэй дэргэдэ хори гаран депутат тоологдодог. Тэдэнэй олонхинь мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд болоно.

Ушар тиимэhээ гүрэн түрынгөө бидэндэ найдаhан этигэлые харюулхын тула, энэ үүргэдээ харюусалга ехэтэйгээр, үнэн зүрхэнhөө хандан ажаллаха уялгатайбди.

Д. БАЛЬЖАНОВА,
Далахайн совхозой hү hаалиин фермые даагша, Утаата-Далахайн сомоной Соведэй депутат.

«БУРЯАД ҮНЭН»
эдэ бэшэhэнэй hүүлээр

...ЖЭЭ АБАХААР БОЛОО»

...оной августын 15-най номерто толилогдоhон ...тай шүүмжэлхы удхатай статья соо хэлэгдэ... зүб байба гэжэ КПСС-эй Улаан-Үдын ...гэдэхи секретарь П. Горбунов газетын редак-...сэбэ.

...«Искра», «Восход», «Дружба», Ленинэй ...колхозуудай правлениинүүдэй, парткомуудай ...дээрэ, мүн арадай депутадуудай район-

но Соведэй гүйсэдкомой засседанида зүбшэн хэлсэгдэжэ, зохихо хэмжээнүүд абтахаар хараалагдаhан байна.

Газетэдэ толилогдоhон тус статьягай зүбшэн хэлсэгдэhэнэй hүүлээр ногооной гурил гаргаха АВМ түхэлэй агрегадуудай хүдэлмэри hайжаруулагдажа, техническэ хангалгань гуримшуулагдаа. hүүлэй дүнгөөр «Искра» колхоз ногооной гурил үйлэдбэрилхэ түсэбөө 91 процентдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз—72, «Восход» колхоз—63, «Дружба» колхоз—48 процентдэ хүргөөд байнхай. Эдэ ажахынууд үбhэ бэлэдхэлгээ нилээд түргэдхөө. Ленинэй нэрэмжэтэ, «Восход», «Искра» колхозууд энэ hарада зеленноёо хуряажа захалха юм. Тэрэшэлэн районой бүхы колхозууд сенаж дараха түсэбөө дүүргэhэн, үлүүлэн дүүргэhэн байна. Мүн эдэ үдэрнүүдтэ бүхы ажахынуудта силос дараха хүдэлмэри шиидхэхы хаhадаа оронхой.

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН СААНАhАА

...ЕРНА ДАЙНАЙ АЮУЛЫЕ ...АЙСУУЛАН САРАХА

хурдан түргэнөөр дабшуулха талаар КПСС элсүүлэн ударидана гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ Москвада үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ гээд Болгариин **«Работническо дело»** газетэ бэшэнэ. Ажабайдалые үнэн зүбөөр харуулхыень, социализмын үндэр уг зорилгонуудые баталхыень тэрэ совет соёлой ажал ябуулагшадые уряалба. Совет обществын ажабайдалай бүхы талые гүнзэгы хурсаар, тодо hонороор харуулхын тула ажахын ба эмхидхэлэй ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха шухала гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ. Коммунис ерээдүйе дүтэлүүлхын тула КПСС бүхы юумэ хэнэ. Мүнөө үеын орёо түгшүүрилтэй оршон байдалда Советскэ Союз ядерна дайнай аюулые зайсуулхын түлөө эдэбхитэйгээр, залан сэхээр тэмсэнэ.

Мүнөө үеын уласхоорондын байдал юундэ иимэ түгшүүрилтэй, шахардуу шангаб гэхэдэ, ядерна дайнай

аюул ехэ байна гэжэ К. У. Черненко тэмдэглээ гээд ГДР-эй **«Нойес Дойчланд»** газетэ бэшэнэ. Энэ аюултай тэмсэхэ, СССР шэнги эдэбхитэйгээр, шууд сэхээр тэмсэхэ шухала.

Социализмын суртал hургаалнуудые, бодото хэрэгүүдые худал хуурмагаар харуулхые баруунай зонхилхы бүлэгөөрхид оролдодог юм гэжэ Чехословакиин **«Руде право»** газетэ тэмдэглэнэ. Суртал hургаалнууд болон үзэл бодолые зэргэсүүлэн хаража үзэхэ дуратайшуул баруунай оронуудта олон юм. Гэбэшье тэдэнэр ондоо оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ hэшхэл убайгүйгөөр хамааралсадаг байна. Социализм тухай үнэн зүбые эдэбхитэйгээр харуулхыень, Советскэ Союзай хараа бодолые сахин хамгаалжа, олоной дунда ойлгуулхыень, эб найрамдалай, амгалан ёhоор зэргэ оршохын

түлөө, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө эрид шууд тэмсэхыень совет хүтэлбэрилэгшэ соёлой ажал ябуулагшадые уряалба.

Совет арадые үзэл сурталай-сэдьхэл бодолой талаарнь хүмүүжүүлгэдэ совет литературын үүргэ нүлөөе совет хүтэлбэрилэгшэ үндэрөөр сэгнээд, энэ талаар тэрэ дэлхэй дээрэ түрүү hуури эзэлнэ гээд мэдүүлбэ гэжэ Югославиин ТАНЮГ агентство мэдээсэнэ.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые таарамжатай зохндоор хизаарлахын, хороохын түлөө Москва шууд сэхээр тэмсэнэ гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ баталба гээд **«Вашингтон пост»** бэшэнэ. Советскэ Союзтай харилсаагаа hайжаруулха талаар Вашингтоной хүсэл эрмэлзэлэй үнэн зүрхэнhөө хэгдэhэндэ hэжэглэжэ байhанаа тэрэ мэдүүлбэ.

К. У. Черненко США-е шүүмжэлбэ гэжэ Америкын Эн-би-си гэдэг телекомпани дамжуулба. Советскэ Союзые бомбодожо эхилхэ тухай президент Рейганэй «шоглоhые» хараада абабал, ядерна дайнай аюул ехэ байна, тиихэдэ энээнhээ хоргодохын аргагүй гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Англиин **«Гардиан»**, Франциин **«Юманите»**, Баруун Германиин **«Зюддойче цайтунг»**, Японой **«Асахи»** газетэнүүд, Бразилиин **«Глобу»** гэжэ телекомпани совет хүтэлбэрилэгшын хэлэhэн үгые үргэнөөр толилhон, шэнжэлhэн байна.

...ОЙ ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ

далай, үгээ ойлголсолгын харилсаа холбооё хүгжөөхэ аргануудые хүн түрэлтэн бэдэрхэ ёhотой».

Дэлхэйн бусад районуудта, тусхайлбал, Номгон далайн урда хубида ядерна буу зэосэггүй зононуудые байгуулха шухала гэжэ Шэнэ Зеландиин премьер-министр Д. Лонги тэмдэглээ. Номгон далайн оршондо буу зэбсэг туршалгые, бүтээн гаргалгые, тараан тодхолгые дары болюулха шухала гэжэ энэ районой 11 орон август hарын hүүл багта мэдүүлээ hэн гээд тэрэ hануулба. Арадуудай буруушаажа байгаашье hаань, энэ райондо ядерна буу зэбсэг туршагдаhаар гэжэ тэрэ хэлээ. Бусад түхэлэй буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хорихо шухала гэжэ Шэнэ Зеландиин премьер-министр мэдүүлбэ.

Швециин гадаадын хэрэгүүдэй министр Л. Будстрем, Колумбиин гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Рамирес Окампо, мүн Канадын, Бельгиин, Даниин, Ирландиин

гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд сентябриин 26-най заседани дээрэ үгэ хэлэhэн байгаа.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн 39-дэхи сессиин сентябриин 27-ной юрэнхы политическэ хөөрэлдөөнүүд дээрэ үгэ хэлэлгэ үргэлжэлhэн байгаа. «Сэрэгэй нэгэ хүсэн амгалан тайбан ерээдүйе хангажа шадахагүй» гэжэ мэдүүлээд, социалис оронуудтай политическэ экономическа ба соёлой харилсаа тогтоохо шухала гэжэ ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Г-Д. Геншер үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Гэбэшье гүрэнүүдэй үрэ түгэс харилсаае буруу hүргэхэ талаар шэглүүлэгдэhэн Вашингтоной бүхы ябуулгануудые, тэрэ бүрин хүсэдөөр дэмжэhэн байна. Тусхайлбал, стратегическэ ядерна буу зэбсэг, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые бүтээхэ талаар Вашингтоной политикые гүйсэд дүүрэнээр, бүрин хүсэдөөр дэмжэжэ байhанаа мэдүүлээ.

...ХАМШАГТА ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ластьдо нээгдэбэ. Сүлөөлэгшэ совет сэрэгшэд Венгриин газар дээрэ баатаршалгата добтолгоёо 40 жэлэй урда тээ эгээл эндэhээ эхилээ hэн.

Гайхамшагта ойдо зорюулагдаhан митингнүүд, суглаанууд, выставкэнүүд дүрбэн үдэрэй туршада областиин хото городуудта, хүдөө нютагуудта үнгэргэгдэхэ юм.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН XXXIX СЕССИ ДЭЭРЭ А. А. ГРОМЫКЫН ХЭЛЭhЭН ҮГЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXIX сессиин сентябриин 27-ной пленарна заседани дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко үгэ хэлэбэ.

Советскэ Союз эб найрамдалай тала эдэбхитэйгээр баримталагшадай түрүү зэргэдэ дабшана гэжэ тэрэ хэлээ. Уласхоорондын харилсаае hайжаруулхын аша туhада бусад социалис оронуудтай хамта ажал ябуулгаяа саашадаашье бэелүүлхэбди. Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй политическэ Зүбшэлгын комитедэй Прагада болоhон зүблөөнэй, мүн дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатай СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай hаяхан Москвада болоhон Экономическа зүблөөнэй документнүүд имагтал энэ талаар шэглүүлнэ бшуу.

Советскэ Союз, социалис хани нэгэдэлтэ гүрэнүүд эсэсэй гол зорилгоео бэелүүлхын — ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын тула бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа элсүүлэн гаргана. Тэрэниие зайсуулан сараха гээшэ тон шухала удха шанартай зорилго болоно. ООН-до гэшүүн бүхы гүрэнүүд тэрэниие шиидхэлгэдэ хубитаяа оруулха ёhотой.

«Дэлхэй дээрэхи байдал ехээр хубилаа. Эндэ али бүхы асуудалнуудые хүсөөрөө шиидхэхэгүйш,— гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко hаяхан тэмдэглэhэн байна.— Хүн түрэлтэнэй урда табигдаhан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ бодото байдалай, гүнзэгы ухаан бодолой, хоорондоо бүтэмжэтэй hайнаар харилсалгын политика бэелүүлхэ шухала».

Советскэ Союз ехэ ехэ хөөрэлдөө үнгэргэхые оролдоно гэжэ А. А. Громыко үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. Бидэ иимэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхөөр бэлэн байхаhаа гадна, тэдэниие заабол эмхидхэхэ эрилтэ табинабди. Европодо стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха ба хороохо, ядерна зэбсэг хизаарлаха талаар манай оруулhан дурадхалнууд хүсэндөө байhаар. Тэдэ али бүхы талануудай нэгэндэ ямаршье булюу байдал олгохогүй, гарза хохидол ушаруулхагүй байна. Хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэлгэдэ ушаруулжа байhан бэрхэшээл түбэгүүдээ США усадхаха ёhотой. Мүнөөнэй оршон байдалда хэн нэгэнэй урагшаа гараха, сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо гэhэн эрмэлзэлнүүд бүтэшэгүй, холын хараа бодолгүй байна. Ямаршье дай— үргэн ехэ гү, али хизаарлагдаhан, дары түргэн гү, али ута унжагай дай үүдхэхэ гэhэн доктринануудые гаргабашье, ядерна дайнда илалта туйлаха гээшэ тон этигэл найдалгүй юумэн шуу.

Ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта тодорхой ёhо гуримуудые сахиха гээшэ тон шухала удха шанартай гэжэ А. А. Громыко тэмдэглээ. Байгша оной март hарада хэлэhэн үгэ соогоо К. У. Черненко эдэ ёhо гуримууд тухай найруулаа hэн. Энээнэй тула эдэ гүрэнүүдтэ дурадхагдана гэбэл:

ядерна дайе зайсуулан сараха гээшэ гадаадымнай политикын гол зорилго болоно;

—ядерна хёмороо зүришэлдөөнэй оршон байдалые тохёолдуулхагүй, хэрбээ иимэ аюулай үзэгдөөд байгаа гээшэ hаань, ядерна дайнай гал дүлые hэргылхын тула зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдые дары үнгэргэхэ;

али бүхы хэмжээнэй— үргэн ехэ гү, али хизаарлагдаhан ядерна дай үүдхэхэ номнолhоо арсаха;

ядерна зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэhэн уялга абаха;

ямаршье ушар байдалай тохёолдобол, ядерна буу зэбсэггүй, газар дайда дээрээ иимэ зэбсэг тодхуулан табюулаагүй оронуудта эсэргүүгээр ядерна зэбсэг хэрэглэхэгүй, эмхидхэгдэн байгуулагдаhан зононуудай хуули гуримуудые хүндэлхэ, дэлхэйн элдэб районуудта ядерна буу зэбсэггүй шэнэ зононуудые байгуулгые hайшаан дэмжэхэ;

али бүхы шэнжэтэйгээр ядерна зэбсэг тараалгахагүй, иимэ зэбсэг хэрэгсэлые хэн нэгэндэ дамжуулан үгэхэгүй гэхэ гү, али тэрэниие хинаха, оронуудайнгаа газар дайда дээрэ тараан тодхуулхагүй, тэрэнэй үгы байhан газарта, тэрэ тоодо замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зайсуулан сараха;

ядерна буу зэбсэгүүдые хороожо, али бүхы аргаар тэдэниие гүйсэд дүүрэнээр усадхан үгы хэжэ, адли тэгшэ аюулгүй байдалай гол ёhоной үндэhэ hуури дээрэ энэ хэрэгые бэелүүлхэ гээшэ шухала гэжэ тоолохо.

Иимэ ёhо гуримуудые, хэм хэмжээнүүдые хамтаараа мэдэрхэ тухай ядерна буу зэбсэгтэй бусад гүрэнүүдтэй манай орон али бүхы сагта үгээ ойлголсохые оролдоно. Энэнь ядерна хёмороо зүришэлдөөнэй hүжэрэлгын аюулые hуларуулгын аша туhада харюусаха байна.

Замбуулинай дайдада ядерна болон али бүхы бусад буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргуулхагүй тухай асуудалай тон шухала удха шанартай байhые тэмдэглэхэ зуураа, энэ талаар гаргагдаhан совет үүсхэлнүүд тухай hануулаад, А. А. Громыко иигэжэ хэлэбэ: «Хэрбээ замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргажа болохогүй, замби түби имагтал хүнүүдэй аша туhада хэрэглэгдэхэ ёhотой, газар дээрэ hандарал hүйдхэл, үхэл асархын тулада тэрэ хэрэглэгдэхэ ёhогүй гэжэ бардаастай шангаар, эбтэй эетэйгээр мэдүүлээ hаа Генеральна Ассамблей hайн хэрэг бэелүүлхэ юм.

Энэ хэрэгтэ али болохоор туhаламжа үзүүлхые оролдожо, Советскэ Союз **«Замбуулинай дайдые имагтал амгалан тайбан зорилготойгоор, хүн түрэлтэнэй аша туhада хэрэглэхэ тухай»** асуудалые дары түргөөр шиидхэхын тула Ассамблейн энэ сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулхые дурадхаба.

Замбуулинай дайдада, замбуулинhаа газар руу, мүн газар дээрэhээ замби түбидэхи объектнүүдтэ эсэргүүгээр хүсэ хэрэглэлгые хойшолуулашагүйгөөр, ходоодоо хорихо тухай эндэ нэн түрүүн хэлэгдэнэ.

Ондоогоор хэлэбэл, замбуулинай добтолхы буу зэбсэгүүдые, замби түбидэхи объектнүүдые үгы хэхэ зорилготойгоор тодхогдон табигдаhан али бүхы хэрэгсэлнүүдые хорихо, усадхаха тухай үгээ ойлголсохо эрилтэ табигдана. Энэмнай нэн түрүүн замбуулинай ехэ хүсэтэй гүрэнүүдтэ хабаатай байна.

Ядерна буу зэбсэгүүдые түрүүлэн хэрэглэхэгүй тухай уялга Советскэ Союзай нэгэ талаhаа абаhан тухай hануулхадаа, А. А. Громыко иигэжэ тэмдэглээ: Иимэ уялгануудые абахыень ядерна зэбсэгтэй бусад гүрэнүүдые манай орон уряалжа байhаар. Энэ хадаа уласхоорондын этигэл найдал тогтоолгодо эли бодо, түүхэтэ алхам болохо байгаа бшуу.

Уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулха, гүрэнүүдэй хоорондо эбэй ёhоной харилсаае хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэhэн Советскэ Союзай олон тоото эб найрамдалта үүсхэлнүүд тухай А. А. Громыко саашадаа тоогтожо хэлэбэ. СССР-эй политикын хараа шэглэл урдынхидал мэтэ —эб найрамдал хангаха, буу зэбсэгүүдые хуряаха, ядерна зэбсэгүүдые хизаарлаха, удаань усадхаха, мүнөө үеын бусад орёо шухала асуудалнуудые шиидхэхэ талаар шэглүүлэгдэнхэй байна гэжэ совет делегаци энэ үндэр дээдын хуралдаанда мэдүүлхээр

этигэмжэлэгдээ гэжэ тэрэ хэлээ.

Үнэн юумые бодотоор хараха хэрэгтэй. Имагтал США-гай бэелүүлжэ байhан мүнөөнэй политикаhаа уламжалан, дэлхэй дээрэхи политикын хоёр хараа шэглэлэй хоорондохи хёмороон хэзээ хэзээнэйхидэ орходоо улам үргэн, гүнзэгы ехэ болоо, үгээ ойлголсохо харгы замууд бодото дээрээ хаагданхай шахуу.

Мүнөө бүхы юумэн hалаа гээшэ гү, уласхоорондын харилсаануудта балай харанхы болоо юм гү?—гэжэ олохон хүнүүд hанаагаа зобонгёор асуудаг.

Дэлхэй дээрэхи байдалые иимээр хараха ябадалые ойлгоногүйбди. Иимэ хараа бодол, манай үзэл сурталда яашье таарахагүй байна.

Дайе зайсуулан сараха гээшэ хүшэр хүндэ зорилго гэжэ ойлгонобди. Сэрэгэй үйлэдбэри таhалгаряагүй үргэдэжэ байнхай. Дэлхэйе булимтаран эзэмдэхэ гэhэн зорилгоёо юунhээшье үлүүдэ тоолодог нүлөө ехэтэй хүсэнүүд тэрэниие зогсоохые хүсэнэгүйл.

Уласхоорондын эрхэнүүдэй, зам ябадалай эгээлэй юрын ёhо гуримуудые баhамжалан доромжолжо, хархис хүсэнүүд бэеэ даahан байдалаа сахин хамгаалхые хүсэhэн багахан Гренадада эсэргүү зэрлиг дошхон ябуулга хэжэ, энэ орониие булимтаран эзэмдээд, тэрэнэй бэеэ даahан байдалые усадхаhан байна. Сальвадорой дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамааралсана.

Национальна сүлөөтэ, бэеэ даahан байдалаа, демократическа туйлалтануудаа сахин хамгаалжа, тэрээндэ эсэргүүгээр Вашингтоной үүдхэhэн соносхогдоогүй дайнда баатар габьяата харюу сохилто үгэжэ байhан арад зонтой Никарагуае сэрэгэй, политическэ ба экономическа талаарнь хүреэлэлтэдэ абанхай.

Социалис Кубын байгуулагдаhан ушар байдалтай эбсэхые мүнөө болотор хүсэнэгүйл.

Түбэй Америкэдэхи түгшүүрилтэй, аюултай байдал эбэй ёhоор, тус районой оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ США-гай хамааралсалгые хэлбэришэгүйгөөр болюулhанай үндэhөөр гуримшуулагдаха зэргэтэй.

Советскэ Союз Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулгын ёhо гуримууд тухай дурадхал hаяхан оруулаа hэн. Нэгэ нэгэнэйнгээ хуулита эрхэнүүдые, аша туhые ёhотой hайнаар хараада абажа, ажалаа ябуулхыень хёмороо зүришэлдөөндэ хабаатай бүхы талануудые уряалнабди, харин бүхы бусад гүрэнүүд Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые үнэн зүбөөр гуримшуулха аргануудые бэдэрхэ зэргэтэй.

Бэеэ даahан байдалтай, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй Афганистанда эсэргүү hүйдхэлтэ ябуулганууд үргэлжэлүүлэгдэhээр. Гадаадын политическэ асуудалнуудые зүб мүрөөр шиидхэжэ болохо гээшэ гү? Болохо даа. Энээнэй тула правительствада эсэргүү дээрмэшэдэй, hүйдхэлшэдэй бандануудые бүридүүлгые, зэбсэгжүүлгые, энэ орондо эльгээлгые болюулха, Афганистанай дотоодын хэрэгүүдтэ хамаралсахагүй шухала. Афганистанай шэлэhэн замаараа— бэеэ даahан байдалай, эрхэ сүлөөгэй, социальна дэбжэлтын, эб найрамдалай ба бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүйн байлгын замаар дабшаха байhандань hэжэглэнэгүйбди.

Гадаадын хүсэнүүдэй бэелүүлдэг политика Зүүн-Урда Азидахи байдалые улам орёо түгшүүрилтэй болгоно. Вьетнамда, Лаосто ба Кампучида эсэргүү hүйдхэлтэ ябуулганууд зогсоогдоногүй. Тэдэнэй хүршэнэрые — АСЕАН-ай гүрэнүүдые эдэ оронуудта зүрюугээр табихые hэдэнэ. Зүүн Урда Азиие эб найрамдалай, хани хүршэ ёhоной, харилсаа холбооной зоно болгохо гэhэн Индохитадай гурбан ороной үүсхэлнүүдые тус районой гүрэнүүдэй хоорондохи политическэ хөөрэлдөөе гуримшуу-

лан hайжаруулха гэhэн хүсэлэл оролдолгонууд болоно гэжэ тоолонобди.

Хитадай Арадай Республикатай харилсаанай асуудалнуудаар совет хүтэлбэри хараа бодолоо нэгэнтэ бэшэ найруулаа hэн. Эдэ хараа бодол hайн мэдээжэ. Хоёр агууехэ гүрэнэй хоорондо hайн, хүршэ ёhоной харилсаа тогтоохын түлөө Советскэ Союз тэмсэнэ.

hүүлэй үедэ США-гай политикада али бүхы үйлэ хэрэгүүдэйнгээ түлөө ямаршье хэhээлтэ абахагүй байлгын, дура зоргоороо аашалалгын улам үргэнөөр үзэгдэдэг болоhыень дэлхэйн арад түмэн hайн ойлгоно гэжэ А. А. Громыко саашадаа тэмдэглээ. Али бүхы гэмтэ ябуулгануудаа, онол аргануудаа хуулита гэжэ соносхохоор тэдэнэр хододоо бэлэн байдаг лэ.

Энээнhээ уламжалан, СССР **«Бэеэ даahан байдалтай бусад гүрэнүүдтэ ниитын-политическэ байгуулалтые буруу hүргэхэ талаар шэглүүлэгдэhэн гүрэнэй терроризмын политика, гүрэнүүдэй али бүхы ябуулгануудые бэелүүлгэхэгүй тухай»** асуудалые ООН-ой Генеральна Ассамблейн үзэмжэдэ табиба.

Гүрэнэй терроризмын политика болон ябуулгые ООН-ой эрид буруушаан шүүмжэлхыень дурадханабди.

Совет-американ харилсаан тухай хэлэхэдээ, А. А. Громыко иигэжэ мэдүүлээ: Мүнөө манай орон США-тай hайн харилсаа холбоо тогтоохые оролдоно. hүүлэй жэлнүүдтэ Вашингтоной гаргаhан ябуулгануудhаа уламжалан, харилсаа холбоомнай муудаhан байгаа. США-гай политика бэелүүлжэ байhан мүнөөнэй засаг захиргаан этигэл найдал тогтоохо уялгануудые даажа абаха ёhотой.

Дай жүрөөдэhэн хараа шэглэл эб найрамдалда ехэ аюул тохёолдуулдаг гээшэ. Американ-совет харилсаануудта үнэн зүрхэнhөө хандабал, тохёолдоhон байдалые гуримшуулжа, эб найрамдалай хэрэгые хангажа болоно.

Имагтал хооhон найдуулганууд бэшэ, харин бодото тодорхой хэрэгүүд США-тай манай харилсаае гуримшуулан hайжаруулха байна гэжэ Советскэ Союз тоолоно. Энэ хэрэгые бэелүүлхын түлөө СССР тэмсэнэ.

Баруун Европын оронуудтай яhала hайн харилсаа холбоотойбди. Гэбэшье түрүүлэн добтолхо американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые тэдэнэй зариманай газар дайда дээрэ тараан тодхуулжа байhыень хараада абангүй байжа шадахагүйбди.

Дайнай hүүлээрхи Европын бодото байдалые дахинаа хаража үзэхые зарим нэгэнэй этигэн найдежа байhанда хайша хэрэгээр хандахын аргагүй. hүүлэй үедэ үhөө хяhаа нэхэhэн ябуулганууд улам үргэдэнэ.

Энэ аюултай хэрэгээр дашуурангүй, бодото байдалые ёhотой hайнаар хаража үзэхыень уряалнабди. Мүнөө үеын нүлөө ехэтэй хүсэн болохо бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүйшүүлэй хүдэлөөнэй диилэнхи олонхинь — Азиин, Африкын, Латиин Америкын оронууд энэ тэмсэлдэмнай манай тала баридаг юм гэжэ тоолонобди.

Уласхоорондын түгшүүрилтэй байдалые гуримшуулан hайжаруулжа, дайнай аюулые зайсуулан сараха гээшэ мүнөө үеын гол зорилго болоно гэжэ тоолонобди гээд А. А. Громыко тэмдэглээ. Энээнэй тула ядерна буу зэбсэгтэй гү, али үгышье, бага гү, али ехэшье гүрэнүүд ниитынгээ байгуулалтаhаа дулдыдангүй, бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа гаргаха ёhотой.

Хүн түрэлтэнэй ерээдүй хадаа бүхы оронуудай хамтын харюусалга болоно гэжэ А. А. Громыко үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. ООН-ой бүхы ажал ябуулгын иимэ харюусалгаар нэбтэрэнхэй байхыень арадууд хүлеэхэ эрхэтэйл.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ХАНИ ХОЛБООНИИНЬ БЭХИЖЭНЭ

БУДАПЕШТ. Венгридэ ашагта малтамал шанаржуулдаг промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдые «газар дорохи нөөсэнүүдэй эзэд» гэжэ нэрлэдэг юм. Ороной сүлөөрэгдэhөөр 40 жэлэй ба ВСРП-гэй XIII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ ажалай үндэр амжалтануудые тэдэнэр туйлана.

Эдэ үдэрнүүдтэ hалбариин коллективүүд абаhан уялгануудаа дүүргэхэ талаар эршэмтэйгээр хүдэлнэ. Мүнөө жэлдэ 25 миллионhоо дээшэ тонно нүүрhэ орондоо үгэхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, элшэ хүсэнэй программые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ горитой хубитаяа оруулха гэжэ шахтернууд үгэеэ үгөө юм. Вишонтодохи М. Торезэй нэрэмжэтэ нүүрhэнэй уурхайн коллектив мүрысөөндэ түрүүлнэ.

Элшэ хүсэ гамтайгаар хэрэглэхэ талаар ВНР-эй ба ГДР-эй хоорондохи харилсаа холбоон болбол арадай ажахын элшэ хүсэнэй байгууламжые нарижуулан hайжаруулха талаар Венгридэ баталан абтаhан правительствын программые бэелүүлгын таhаршагүй хубинь болоно. Аха дүү хоёр ороной дүтэрхы предприятинуудай хоорондохи харилсаанууд онсо үүргэ дүүргэдэг байна. Тобшолон хэлэбэл, нефтеэр хүдэлдэг агрегадуудые байгаалиин газда оруулхада хэрэгтэй документнүүд болон хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые венгер мэргэжэлтэд партнернуудта эльгээдэг байна. Энээнэй эсэстэ Галладахи теплоэлектростанцида, Преницкын хэмэл утаhанай заводто, хүдөө ажахын машина бүтээлгын предприятида элдэб түхеэрэлгэнүүд байгаалиин газаар хүдэлдэг болонхой. Нефтеэр хүдэлдэг түхеэрэлгэнүүдые нүүрhөөр хүдэлгэдэг болоhон ГДР-эй дүй дүршэл Венгридэ улам үргэнөөр хэрэглэгдэдэг.

Пластмасса болон искусственна утаhануудые үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлгэ хадаа Чехословакиин химическэ промышленностиин мүнөө үедэ шиидхэжэ байгаа гол зорилгонуудай нэгэн юм. Аха дүү ороной химигүүд бүхы хүдэлмэреэ СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай адлирхуу hалбариин предприятинуудтай нягта холбоотойгоор эрхилдэг байна.

hаяхана Плавна-над-Лужница хотодохи СИЛОН гэжэ фабрикада «Тесил-22» түхэлэй шэнэ искусственна утаhан гаргагдажа эхилбэ. Тэрээнhээ бүтээгдэhэн хубсаhа хунар түргэн хатадаг, агаар hаадгүй оруулдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СИЛОН фабрикын нэгэ цех дотор.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

МҮНӨӨДЭР НИКОЛАЙ ОСТРОВСКИИН ТҮРЭҺӨӨР 80 ЖЭЛ ГҮИСЭХЭНЬ

«ИИМЭ ХҮНҮҮДЫЕ АРАДНАЙ МАРТАДАГГҮЙ...»

Бүмбэрсэг дэлхэйн түрүүшын космонавт Юрий Гагарин эдэ үгэнүүдые гайхамшагта совет уран зохёолшо Николай Островский тухай хэлэһэн юм. Амиды ябаа һаа, уран зохёолшо мүнөөдэр 80 наһа хүрэхэ һэн.

Агуухэ Октябриин социалис революцида эдэбхитэйгээр хабаадаһан, һая байгуулагдаһан совет гүрэнэй түлөө ами наһаяа гамнангүй тэмсэһэн тэрэ үеын залуу үетэнэй ажабайдалһаа Островскиин хуби заяан юугээрээшье илгаагүй. Тиибэшье һаа, тэрэнэй ажабайдал гайхамшагта байгаа гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала.

Николай Островский Украинада хүдэлмэришэнэй бүлэ соо түрэһэн, үшөө 12 наһатай ябахаһаа эхилжэ ажал хэһэн намтартай. Үхибүүн багаһаа хойшо нюусаар хүдэлмэреэ эрхилдэг революционернүүдтэ туһалдаг байһан юм. Революциин илаһанай һүүлээр комсомолой гэшүүн болоһо абтаа. Эдир наһандаа Николай Островский граждан дайнай фронтнууд дээгүүр эмээл мориной хурдаар гүйлгэжэ, эритэ мэсээрээ сагаантаниие һүнөөлсөө. Хожомынь оронойнгоо һандарһан ажахые шэнэлэн һэргээлсээ, комсомолой хүтэлбэрилхы хүдэлмэришэншье болоод ябаа. Зүгөөр фронтдо абаһан хүндэ шархань, элдэб үбшэ хабшан, үдэр, һүниие мэдэнгүй ажалладаг абари зангынь һүүлэй һүүлдэ Николай Островскиин бэеын элүүрые абиртуулаа бшуу. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй хүлэйнь үе мүсэ хүдэлхэеэ болижо захалаа. Һүүлэй һүүлдэ саа үбшэн диилэжэ, хорёодтой комсомолец хүбүүн унтариһаа бодожо шадаха хабагүй болоно. Тэрэншье тэрэ гэлэй. Николай Островскиин хараса муудаһаар муудажа, нэгэ хэды болоходо, шал һохордошоо бшуу.

Ажабайдалай иимэ хүндэ, арад зондоо өөрөө ямаршье аша туһагүй болоод байхадаа, саашадаа ажаһууһанай хэрэг бии гээшэ гү гэһэн жэхымэ асуудал эгээл энэ үедэ Островский урдаа табяад үзөө юм. Һүүлэй һүүлдэ энэ хүнэй сэдьхэл хатуу зоригжол, агууехэ эрмэлзэлынь илаа бшуу. Тэрэ юрэл амиды ябахаяа һанаа бэшэ, харин совет хүн зондоо алба хэхэеэ зэһээ ха юм. Дэмы бэшэ энэл үедэ Николай Островский иигэжэ бэшэһэн байха: «Ёһотой большевик хүниие буу зэбсэгээ хуряахыень имагтал үхэл баадхадаг юм». Тиин Николай Островский өөрынгөө дайшалхы үе саг, үетэн нүхэд, тэдэнэй баатаршалга тухай ном бэшэхэ гэжэ шиидэбэ. Ерээдүйн залуу хүбүүд, басагад тэдэнэй дабажа гараһан замые мартаха ёһогүйл.

Хэбтэриһээ бодожо шадахаяа болёошье һаа, һохор болоһон, үбшэ хабшанда нэрбүүлжэ зобоһон Николай Островский 1930 оной намарһаа абаад, хожомоо домог түүхэдэ орохо романаа үдэр бүри бэшэжэ захалба. Бэшэжэшье гэжэ даа, гол түлэб диктовалдаг байгаа.

Амиды ябаха саг бага үлөө гэжэ ойлгоһон тула тэрэ ухаангүй яарадаг һэн. Эгээл энэ үедэ үхэлтэ үбшэндэ нэрбүүлһэн, хүдэлжэшье шадахагүй хүн аад, Николай Островский иимэ сэдьхэл доһолгомо мүрнүүдые диктовалха хаба хүсэтэй байгаа: «Би зол жаргалтайл хүбүүн гээшэ хаб даа. Юуб гэхэдэ, амилха сүлөөгүйб, минута бүхэм үнэтэй, ихэдээ мартагдашагүй сагни һөөргөө хүрэжэ ерээ бшуу. Тэмсэл, ажал илалтын баяр, урагшагүйдэлгын уй — эдэ бүгэдые дахинаа гүйсэд дүүрэнээр мэдэрхэ гээшэ ёһотойл зол жаргал гээшэ бэшэ гү?» Николай Островскиин харуулһан ёһотой хүн талынь ба уран зохёолшын шэнжэтэй энэ баатаршалгань эгээн үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө гээ һаа, алдуу болохогүй. «Булад яажа хатуужааб» гэһэн романиинь бүхы дэлхэйдэ суурхажа, авторай нэрэ ба ажабайдалые хэтэдэ мүнхэлөө бшуу.

Романай гол герой болохо Павел Корчагинай ажабайдалай зам, эршэтэй тэмсэлынь, тэрэнэй баатаршалгань үнэн дээрээ уран зохёолшын өөрэйнь богонихон наһанайнь намтар шуу. Николай Островский нүхэр ёһоной харилсаанда, гэр бүлэдөө ямар хүн байгааб гэжэ танин мэдэрхын тула эндэ, тэрэнэй үнэн нүхэр, һамганиинь Раиса Островскаягай дурсалгаһаа нэгэ хэһэг абажа харая: «Бидэниие ямараар ажаһуудаг һэм гэжэ асууна гүт? Ехэл хүхюун зугаатайгаар үдэрнүүднай үнгэрэгшэ бэлэй. Һониноор гэжэ тусхайлан тэмдэглэһүү. Николай ходо шоглохо, энеэжэл, байха, олон юумые намдаа ойлгуулха гэжэ оролдохо. Би ажалайнгаа дүүрэмсээр гэр тээшээ яарагша һэм. Юундэб гэхэдэ, тэндэ намайе зол жаргал хүлеэжэ байһаншуугаар һанагдагша бэлэй».

«Булад яажа хатуужааб» гэжэ романай гарамсаар (тэрэнь 1932—1934 онуудта «Молодая гвардия» гэжэ журналда, удаань амяараа ном болгогдожо хэблэгдэһэн юм. Москва хотын Горькиин нэрэмжэтэ үйлсэдэхи уран зохёолшын бишыхан байра уншагшадай бэшэгүүдээр халима дүүрэн болошоо һэн. Тэдэнэр Николай Островскида баатаршалгынь түлөө баяр баясхалан хүргэдэг, гайхан обтодог, үнэн зүрхэнһөө омогорходог байгаа. Удангүй уран зохёолшын габьяа ороноймнай эгээн дээдын шагнал хайраар—Ленинэй орденоор тэмдэглэгдээ юм.

Түрүүшын ехэ зохёолойнь амжалта Николай Островскиие зоригжуулан далижуулба. Тэрэ 1934 ондо хоёрдохи номоо — «Шуурган дундуур түрөөшэд» гэһэн романаа бэшэжэ эхилээ юм. Нэгэдэхи ботиинь арай шамай гэжэ дүүргээд, суута уран зохёолшо болоһо бүхы орон дотороо алдаршаһан Николай Островский 1936 оной декабриин 22-то наһа барашоо һэн.

Тиигэбэшье, тэрэнэй бэшэһэн «Булад яажа хатуужааб» гэжэ роман мүнөөдэр хүрэтэр совет хүн зоной эгээл дуратай номуудай нэгэн зандаа байһаар. Амидыл даа, Павка Корчагин! Шэнэ шэнэ үеын хүнүүд тэрэнэй баатаршалга тухай романиие домог жэшээ болгон уншажа үргэлжэлһөөр. Дайнай урдахи жэлнүүдтэшье, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үхэлтэ тулалдаануудай үедэшье (унаһан сэрэгшэдэй абажа ябаһан гарай мэшээгүүд сооһоо «Булад яажа хатуужааб» гэһэн роман нэгэтэ бэшэ олдодог һэн) дахинаа мандаһан амгалан тайбан үдэрнүүдтэшье роман эдир зоригтоной зүрхэ сэдьхэл татажал байгаа юм. Гансашье манай орондо бэшэ, хилын саагууршье энэ ном үргэнөөр уншагдаа.

«Булад яажа хатуужааб» гэжэ роман СССР-эй ба дэлхэйн арадуудай 70 хэлэн дээрэ 500 шахуу дахин барлагдаһан байна. Юрэнхы дээрээ 80 орондо 30 миллион хэһэгээр гараа юм. Иимэл гайхалтай татасатай зохёол болоо бшуу.

Манай орон дотор романай аялгаар хэдэн дахин уран һайханай фильмүүд, телефильмнүүд, зүжэгүүд табигдаа юм. Тиихэдэ Чехословаки, Англи, Франци, Голланди, Япон, США гэхэ мэтэ оронуудта уран зохёолшын үшөө амидыда суута романиинь оршуулагдан хэблэгдэһэн байха. Францида хэблэгдэһэн оршуулгадань урид хэлэгдэхэ үгэ бэшэһэн Ромен Роллан Николай Островскидо хандан,

ИЛАЛТЫН 40 ЖЭЛЭИ ОИДО

«НАЙДАЛЫНЬ БОЛОҺОЙБ...»

— Айночкатаяа, ашатаяа ехэ таарадагби. Төөдэй, хүтэрэлдөөд гүйлдэе гэдэг. Хүнэй хараагүй газарта хоюулан урилдаадшье абадагбди. Яаба гээшэб... Жаран дүрбэ наһатайшье һаа, арбаадтайхан ашатаяа адли болошоходоо, үндэр наһаяа мартаһандлиб... Гэбэшье хорёодхон наһамни ямархан бэлэй гээд дурсадаһамни хүрэдэг. Хүндэ сагга тудаа һэн даа, холшор хаһам, — гэжэ Валентина Леонтьевнагай хэлэхэдэ, шогтой галнуудаар бадарһан харасань гэнтэ уйтаржа, аяар холын— дайнай үеын үзэгдэлнүүд һанагдаадхина хэбэртэй.

Тэрэ үеые дурсахада гайтай. Гэбэшье дурсаха хэрэгтэй. Улаан бургааһандал ургажа ябаһан үетэн, улад зон мэдэжэ абаг лэ. Тэрэ тоодо хүхюу хүгтэй Валентина Кравченкын олон зуун хүнэй ами наһые абарһан, ажабайдалда тэдэниие үреэһэн тухай мэдэжэ абаг лэ. Буржын долгитоһон буурал сагаан толгойтой, сэдьхэлэйнгээ гүн һайханиие нюдэндөө сэсэглүүлһэн энэ эхэнэр хэн нэгэнэйнь эсэгые, хүгшэн абые үхэлһөө абарһан байгаа аалам? Эрхүүгэй медицинскэ институдай эмнэлгын факультет 1943 ондо дүүргээд, гартаа бишыхан сүүмхэ һугабшалһан Валентина Кравченко Москва зорёо бэлэй. Нэгэл эрмэлзэл, нэгэл хүсэл залуу мэргэжэлтые хүлгүүлээ, бодолыень бүри мүһэн ээлээ: тэндэ, агуухэ байлдаануудай боложо байһан газарта эрдэм мэдэсээ, ухаан бодолоо, гарнуудайнгаа хүсые туршаха, шадабаритай болохо хэрэгтэй һэн. Нэн түрүүн Курска областиин Новый Оскол хотодо нэгэ хэды соо врачаар хүдэлөө. Уданшьегүй сэрэгэй частьда орохо золтой байгаа. 4-дэхи гвардейскэ дивизиин агаарай-десантна стрелково 9-дэхи полкын медпунктда абтаа. Курска дүхэриг шадархи түүхэтэ байлдаануудай үедэ дайшалхы замаа эхилһэн намтартай.

— Гол байлдаанай боложо байһан газарһаа 600 метр зайда медпунктмнай түбхинэнхэй бэлэй. Ехэнхидээ палатканууд соо байрладаг һэмди. Тала дунда хаанаһаа гэр байхаб... Һүни, үдэргүй бомбодолго, буудалдаан, эсэхэш, хаа-яал амаржа, зали абахаш. Заримдаа операциин столһоо холодохо аргагүйдэхэш. Санинструкторай асарһан шоколад ама руугаа хээд лэ жажалаадхихаш. Шуһаяа ехээр адхаһан, яһа уһаа хухарһан, элдэб янзаар гэмэлтэһэн хүнүүд асарагдажал байха. Саг дары туһаламжа үзүүлээгүйдэ аргагүй. Шүдөө зуухаш: байзагты, этэгээдүүд, эды зоболон асарһандаа өөһэдөөл хосоржо һалахат. Гүлмэрхэн сэрэгшэ хүбүүхэнэй хүлые тайраха болоһондоо хара бууха даа. Теэд ондоогоор аргагүй, түргэлхэл хэрэгтэй, үгы һаа эдыхэн наһандаа алтан дэлхэйтэй хахасаха бшуу. Эхэ, эсэгэнь хүлеэнэ ёһотой, инагынь... Тэдэндэ найдалынь боложо шадаһайб гэжэ аһан шадалаараа оролдохсш,— гэжэ Валентина Леонтьевна аяар үнинэйнгөө мэдэрэлые дахинаа һэргээн хөөрэнэ.

Хөөрөөн соонь хүнэй хуби заяанай, ерээдүй тухай һанаата бололго... «Айха мэдэрэл огто байгаагүй. Залуугайхи һэн гү... Нэгэ иимэ ушар огто мартадаггүйб. Ворошиловка шадар бэлэй. Нэмэлтэ хүсэн асарагдаа һэн. Арбан найматайхан хүбүүд. Шиидэмгэйнүүд гээшэнь. Адаглаһаар байтарни, үсэгэлдэрэй үхибүүд, мүнөөдэрэй бата сэрэгшэд командирнуудай хойноһоо тулалдаанда оробо. Баарһад, һүрдэхэнь гээбы гэһэмни нэгэнииншье сошордоогүй, хороод, хэбтээгүй гүйдэл дундаа дайсадай урдаһаа бодоо һэн. Тиихэдэ би эдэнэй зоригой урда һүгэдөө бэлэйб. Эхэ орон гээшэ өөрһөөшни, хэн хэнэймнайшье ами наһанһаа сэнтэй гэжэ тиихэдэ ойлгоо һэм»,— гэжэ ветеранай хөөрэхэдэ, хүн гээшэ гансал шудалһан, үзэһэн номуудай удхаар бэшэ, ажабайдалаар хүмүүжүүлэгдэдэг гэжэ тобшолхоор һэн. «Дайсадай һүр дараха гээшэ ехэ удхатай. Тиихэдэ сэрэгшэдэй тоо, булюу хүсэн бэшэ, харин нугаршагүй зориг ямаршье хана хаалта хамхаруулхаар бэлэй. Харин би һомондо дайруулһан хүнүүдэй һанааень үргэхэ, дүмэхэ үүргэтэй байгааб. Нэгэтэ Молдавиин Яссы шадар болоһон байлдаанда ехэ хүндөөр шархатаһан сэрэгшые асарба. Санинструкторай намайе оогло хыень дуулаад, тэрэ сэрэгшэ «Валя, Валенька, намайе абарыт. Дахин бомбодожо байна»,—гэжэ мэдээ орохо дэмырхэ хоёрой хоорондо дуугарба. Нюдэниинь томонууд. Яалтайб? Тэрэ дары углууда хэбтэһэн модон хабтагай абажа, һэмээхэнээр дээрэнь табибаб. Тиихэ зуураа, «Бү зобо. Мүнөө шамда ямаршье һомон хүрэжэ халдахагүй. Найдамтай хушалта»,—гэбэб. Удаань тэрэм ехэл баяр хүргөө һэн: «Нээрээшье, намайе абараат. Һайнта даа. Һанаа сэдьхэл заһажа шадаха шэдитэй байнат. Ёһотойл доктор гээшэт», — гээ бэлэй.

«Ёһотой доктор...» Эдэ үгэнүүд тиихэдэ Валентина Леонтьевнада хэды сэнтэй байгаа һэм. Дайнай үедэ мэргэжэлтээ түрүүшынхеэ бодотоор харилсаа, эгээл эндэ совет эмшэнэй хүндэтэ үүргые гүн сэдьхэлһээ ойлгоо. Элдэб яһанай хүнүүдтэй эбтэй эетэйгээр хүдэлхэ саг гараа. Санинструкторнууд татар Нарисламов, ородууд Галина Ефрем Еремеевүүд, казах Русламбекова, бусадшье хүдэлдэг һэн. Эхэ оронойнгоо эльгээһэн иимэ харюусалгата газарта, бүхы хүн түрэлтэнэй хуби заяанай шиидхэгдэжэ байһан үе сагта иимэл оршон байдал тогтохо ёһотой байгаа бшуу.

Медицинын албанай ахалагша лейтенант, врач-хирург В. Л. Кравченко фронт дээрэ 1943 ондо КПСС-эй гэшүүндэ абтаа һэн. Ээлжээтэ тулалдаанай удаа, бишыхан гэр соо дайшалхы нүхэдэйнгөө дунда сэдьхэлээ хүдэлгэн, улаан билет гартаа абаһаниинь, нүхэдэйнгөө зоримгой шарайе адаглан: «Илалта хүрэтэр дайлалдахаб!» — гэжэ тангариглаһаниинь мартагдашагүйл. Эндэл, гал дүлэн сооһоо гуур ушарһан инаг дураниинь — полкын командир Фёдор Ермолаевич Пустовгар хэды уужам сэдьхэлтэй, дайсадта гам хайрагүй хүн һэм. Теэд дуранай сэсэг дууһан задарха заягүй байшоо. Илалтын урдахана, 1945 оной март һарада Чехословакида тэрэ наһа бараа бэлэй.

«Ажалаар сэдьхэлээ эмшэлхэ» гэһэн үнэн үгэ бии. Нүхэрөө алдаад байхадаа, ажалһаа холодогшогүй һэм. Удаань Александр хүбүүмни түрөө. Эсэгэтэеэ түһөөтэй. Абари зангааршье адли. Юумэнһээ айха гэжэ үгы. Мүнөө Забайкалиин авиабазада лётчик юм. Айночка ашамнишье үнөөхил үбгэн эсэгэ даа. Угаа уһанда хаяхагүй гэжэ тэрэл гээбы»,— гэнэ.

Хөөрэлдөөмнай дахинаа дүшөөд жэлэй саанахи үйлэнүүдтэ эрьенэ.

— Валентина Леонтьевна аза талаантай байжа, үхэлэй һомонһоо холуур далтиран гараа гээшэт,— гэһэн һанамжа хэлэбэбди.

— Тиигээл даа. «Намда» гэһэн һомон шудхагдаагүй байгаа гээшэ. Нэгэтэ Украинын газар дээрэ, Гайворон һуурин шадар хүреэлэлгэдэ орошоо һэмди. Бидэ, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд, дүтын жалга соо хоргодохо ёһотой байгаабди. «Валентина Леонтьевна, та түрүүлэн гүйгты. Һэримжэтэйгээр... Хүнүүдтэ, олон хүнүүдтэ хэрэгтэй байһанаа бү мартагты»,— гэхэдэнь, харайшабаб. Март һарын һүүл байгаа. Хажууханаарни һомонууд «жииг-жииг» эшхэрээд лэ, һэрхиижэ эхилһэн саһа шударан хиидэхэ юм. «Бурхан зүг, ажабайдал хэды һайхам! Зуу хүрэтэрөө ажаһууха һэм. Үшөө хүнүүдтэ хэрэгтэйб... Олон хүнүүдтэ...» гэһэн бодолнууд сахилгаан мэтэ зурагас гээд, унтаржа байхадал гээ бэлэй. Теэд нэгэшье һомон халдаагүй һэн».

Эмшэнэй, сэрэгшын дайшалхы зам Чехословакида дүүрэжэ, нютагаа бусажа ерээ бэлэй. Ажалайнь намтар—1945 онһоо мүнөө болотор элүүрые хамгаалгада таһалгаряагүй хүдэлнэ. Госпитальдо хүдэлөө, больницые, поликлиникые, Улаан-Үдын горздравые даагша байгаа. 1957 ондо городой 1-дэхи поликлиникэдэ врач-рентгенологой тушаалда ороо һэн. Бүри хорин жэлэй саана наһанайнгаа амаралтада гарабашье, гэртээ һуужа шадахагүйгөө мэдэрнэ: «Алинииньшье үрдихэ хэрэгтэй. Гэртээшье, ажалдаашье... Үгы һаа, огто һонигүй. Физкультураар бэеэ һоридогби. Һурагшадтай уулзадагби. Айночкамнишье һонюуша, дайн тухай кино хараад асуудаг: «Иимэ байгаа һэн гү төөдэй? Үшөө хани басагадтаа һайрхаха:

— Хүгшэн эжым Улаан Одоной ордентой, «Шэн зоригой түлөө», «Ажалай ветеран» медальнуудтай»...

Элүүрые хамгаалгын ветеран, отставкада гараһан медицинын албанай капитан, врач-рентгенолог В. Л. Кравченко дайнай үедэ шархатаһан хүнүүдэй, тэдэнэй түрэл гаралай найдалынь болоһойб гэжэ сэдьхэдэг бэлэй. Мүнөөшье үбшэн зондо эгээл иимэ хандасатай.

Г. ДАШЕЕВА.

Һаяхана ВЛКСМ-эй обкомдо Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, армиин генерал Дмитрий Данилович Лелюшенкотой уулзалга болобо.

Үшөө суута Буденнын ударидалга доро Нэгэдэхи Морин сэрэгэй армида граждан дайнай жэлнүүдтэ сагаантаниие хяа бута сохилсоһон, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда танкова арми командалһан энэ алдар солото генерал сугларагшадта дайшалхы зам тухайгаа хөөрөө. Удаань тэрэ БАМ-ай барилгашадтай уулзахаяа мордобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Д. Лелюшенко.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ТҮРЭЛ ХЭЛЭН ДЭ...

Николай Островскиин суудаа гараһан зохёолнуудые манай буряад арадшье мүн лэ һонирхон, түрэл хэлэн дээрээ уншадаг, тэрэнэй эрэлхэг ажабайдал, зохёохы зам болон гайхамшагта зохёолнуудайнь геройнууд уншагша бүхэнэй сэдьхэл зүрхэндэ хадуугдан байдаг.

Энээн тухай буряад арадай оюун бэлигтэ поэт Бавасан Абидуев «Шаналал» гэһэн шүлэг соогоо иигэжэ мэдүүлһэн байдаг.

«...Солото геройн
зүрхэниинь
Сохилхоёо болёошье һаа,
Суутай онобшотой ажалынь
Бидэндээ жэшээ болохол.
Орденто комсомол
хүбүүнэй
Онсохон уранаар
зохёоһон
«Булад яажа хатуужааб»
Гэһэн энэ зохёолынь
Баатар зориг түрүүлнэ...
Большевик шинии зохёолые
Буряад арадтаа уншуулха
Хүндэтэ ехэ үүргые
Дурадхал болгон
дүүргэхэб.
Суута геройн зүрхэниинь
Сохилхоёо болёошье һаа,
Дандаа суутай ажалынь
Дурасхаал болон үлэхэ...»

Энэ үгэеэ бэлиг... сэд дүүрэнээр дүү... 1940 ондо Бабаас... вай оршуулһан «... хатуужааб» гэһэн р... гэдэхи хубинь т... хэһэгээр хэблэг... Удангүй хоёрдохи... лэлһээ гараа һэн.

Мүн тиихэдэ Б... оршуулһан «Шуур... түрөөшэд» гэһэн... буряад хэлэн дээр... ган хэһэгээр Лени... типографида бар... лэгдэһэн түүхэтэй.

Буряадай номой... «Булад яажа хатуу... романиинь «һурга... лиотекэ» гэһэн сер... тагдан хэблэгдэһэ...

Иигэжэ Никол... скиин гайхамшагта... буряад арадай түр... дээрэ зэдэлһэн ю...

Ленинскэ комсо... гай лауреат, дулз... Н. Островскиин... зохёоһон номууд... зондо тон ехэ хү... удха шанартай, нү... байһаниинь мэдээж...

Н. Д... хэлэ, ... эрдэмэй ...

УРАН ЗОХЁОЛШОДО ЗОРЮУЛА...

Республикын хүүгэдэй библиотекэ соо Никол...скиин түрэһөөр 80 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ... нээгдэбэ. Уран гоёор шэмэглэгдэһэн стенднүүд ... зохёолшо тухай бэшэгдэһэн шэнжэлгэнүүд, ... олоор табигданхай.

«БУДАМШУУТАЙ» УУЛЗАҺАН УРМАНДАА

Ажалай Улаан Тугай орденто, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай Гүрэнэй академическэ драмын театрай нэгэ бүлэг артистнууд Хэжэнгэдэ һая ерэжэ, нютаг зониисмнай РСФСР-эй соёлой габьяата ажал ябуулагша Ц. Шагжинай «Будамшуу» гэһэн зүжэг дахин харуулжа, тэндэхи хүн зониие баясуулба.

Районой түбэй соёлой байшанда хоёр үдэшэ харуулагдаһан тус зүжэгые хүнүүд ехэтэ һонирхон хараа. Бүри үни хада суута Жамсо Ивановой гүйсэдхэдэг байһан Будамшуугай һүүлээр ондоо Будамшуутай ушараагүй байһан хэжэнгээрхид «мүнөө үеын» Будамшуу—Михаил Елбоновые халуунаар угтаһан байна.

Буряадай АССР-эй арадай артист М. Елбоновой бэлиг шадабари хэндэшье мэдээжэ. Тэрэмнай дуулахадаашье, хатархадаашье дүрбэн тэгшэ һэн хойноо энэ рольдо айхабтар гоёор таарана гэжэ һанаабди.

Саашань хэлэхэдэ, мүн лэ республикымнай арадай артистка Нина Токуреновагай наадан (Пяглай) аргагүй һонирхолтой, энеэдэ зугаа татама байгаа.

Эдэнэрһээ гадна, республикын габьяата артистнууд Б-Х. Рабданова, Д. Сультимов болон бусад булта «Будамшуу» гэжэ зүжэгтэ наадажа, харагшадай сэдьхэлые хүлгүүлһэн байна.

Буряад арадай дунда алдаршаһан «Агадаш, Хоридош нютагтай адууша, малша Будамшуутай» дахинаа баярлан уулзаһан урмандаа газетэдэ энэ хэдэн үгэ бэшэбэбди.

Х. ЦЫДЫПОВА,
В. БУДАЕВА,
багшанар.

ДАХИНАА КАРПОВ ИЛАБА

Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй зургаадахи парти тэнсүү байдалда хойшолуулагдаа һэн. Энэ парти сентябриин 27-ной үдэр дахинаа наадагдажа, 71-дэхи ябадалдаа дэлхэйн чемпион Анатолий Карпов хоёрдохи илалтаяа туйлаба. Удаадахи уулзалгань сентябриин 28-да үнгэрэгдэхэ юм. Сагаанаар дэлхэйн чемпион наадаха.

Волгоградта үнгэргэгдэжэ байгаа М. Чибурданидзе И. Левитина гэгшэдэй ээлжээтэ уулзалга хойшолуулагдаа. Тэндэ хоёр тала 3:3 очкотой болонхой. (ТАСС).

ЗҮҮН ЗҮГЭЙ АЯЛГААР

СЭСЭН ХҮҮХЭН

Урда сагта һэн ха. Ушаргүй сэбэрхэн хүүхэнэй утахан замаар ошожо ябатар, урдаһаань улаан хэлэтые урдаа оруулдаггүй гэжэ суутай, холшор холхи зантай хүйхэр эрэ амадан ерээд:

— Ай, хөөрхы, яаһан арюухан хүүхэмши! Хайрата гансамни, дуралнаб шамда, годли мэтэ гансааран ябахашни намда хайратай, аян замыешни үдэшэжэ, алтан дэлхэйн эрмэгтэшье хүрэхөөр бэлэнби,—гэжэ үбсүүгээ тэбэрин үгэлбэ ха.

Сэбэрхэн хүүхэн сэдьхэжэ удаан байлтагүй:

— Үгы, юрэдөө, нүхэр, ши, үлүүдэ ярижа, үнэтэ сагаа бараналши. Тээ тэрээхэн боорнин саана минии эгэшэ ерэжэ ябана, тэрэнэй тунгалаг һайхан шарай миниихиһээ холо үлүү юм. Ошоходоо мэдэнэ бэзэш,—гэбэ.

Холхи зантай хүйхэр эрэ хүүхэнэй үгэнүүдые хүлөө урилсагаан тэсэжэ шагнамсаараа, боорнин хормойе ташажа орёоһон үгсүү харгыгаар гүйжэ мэдэбэ. Тэрэнэй арай шамай үгсүүр дабажа буухада, үндэр наһатай хүгшөө һарабшалжа угтаад:

— Удаадахи хотон ойртоо гү?—гэжэ асууба.

Урагшагүй уулзалгадаа уураа хүрэһэн холшор эрэ харюушье хэлэнгүй, һөөргөө эрьежэ, алаһ холо ошоод ябаһан хүүхэнһие амидатараа гүйжэ хүсөөд, нюла-нюла хүлһөө аршасагаан:

— Юундэ намайе мэхэлбэш? — гэжэ хоротойгоор асууба.

— Үгы, шил намайе мэхэлээ һэмнайш. Хэрбээ намда үнэхөөр дурлаа гээшэ һаа, хараашьегүй, таняашьегүй хүүхэнһие бэдэржэ, хүлһөө адхатараа, хооһоор бэеэ тамалхагүй байгааш,— гэжэ сэбэрхэн хүүхэнэй болгоомжотойгоор харюусахада, холшор эрэ хунхан толгойнгоо хууха маажасагаан, хубхай хооһоор гэтээд байгаа һэн гэхэ.

УТААН БА АБЯАН

Нэгэтэ нэгэ баян хүн хээрын харгыда түүдэг носоогоод сог дээрэнь мяха шаража, лабханаар хоол барижа һууба ха. Ойгуурнь үнгэржэ ябаһан үгытэй аяншан шараһан мяханай хоншуухан үнэроор хажуудань ерэжэ, мэндээ хэлэһэнэйнгээ удаа үбэр сооһоо хатажа борсойшоһон булаша гаргаад, утаан дээрэ эрьелдүүлэн барижа байба.

— Энээнээ юундэ утажа байнаш? — гээд баян хүн гайхалаа баран асууба.

— Энэ эдишэмни хатажа, амтагүй болошоо юм даа, тиигээд энэ шарагдаһан мяханай утаан дээрэ барихадамни, хоншуухан, эдихэдэ һурхэй боложо үгэхэл,—гэжэ үгытэй аяншан хүхюутэйгээр харюусаба.

— Үгы, теэд энэ утаанишни миниил, һурангүйгөөр юундэ хулуужа байна гээшэбши?! Үтэрхэн түргэн түлөөһыень үгэ! Үгы һаашни, хууляар заргалдахабди,— — гээд баян хүн ганирһаар бодожо ерэбэ.

Уданшьегүй тэрэ хоёр удха мүрөө оложо ядатараа тоосолдоһоор, сэсэн заргашанда ерэжэ, баян хүниинь бабара бабараһаар, баран гомодолоо мэдүүлбэ.

Заргаша үбгэжөөл хэрэгыень түбшэн һуужа шагнаһанай удаа үгытэй аяншанай орни ганса зэд мүнгэ өөдэнь хаяба. Тэрэнэйнь шала дээрэ ханхинаад унамсаар, һөөргэнь бусаагаад:

— Энэ хашарһан мүнгэнэй ханхинаһан абяан — шинии утаанай түлөөһэн гээшэ,— гээд, хобдог сэдьхэлтэй баянда хүйтөөр миһэрээ гэлсэдэг.

Б. ЖАНЧИПОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-04715. Заказ № 224. Индекс 04649.